

Sini Kantanen

HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN
OPPIMISKOKEMUKSIA
KULTTUURISEN KOMPETENSSIN
KEHITTYMISESTÄ
KANSAINVÄLISEN VAIHTO-
OPISKELUN MYÖTÄ
Kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö
Hoitotyön koulutusohjelma

Syyskuu 2015

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MAMK University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 8.9.2015
Tekijä(t) Sini Kantanen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja
Nimeke Hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia kulttuurisen kompetenssin kehittymisestä kansainvälisen vaihto-opiskelun myötä - kirjallisuuskatsaus	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia oppimiskokemuksia hoitotyön opiskelijoilla on kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta kansainvälisen vaihto-opiskelun myötä. Opinnäytetyössäni etsin sekä kansallista että kansainvälistä tutkimustietoa kulttuurisesta kompetenssista ja siihen liittyvistä eri hoitotyön tutkijoiden kehittämistä malleista. Tavoitteena oli tuoda esille monikulttuurisen hoitotyön tietojen ja taitojen tärkeyttä kansainvälistyvässä maailmassa. Kansainvälinen vaihto-opiskelu on yksi keino kehittää kulttuurista kompetenssia.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Tietokantahaun jälkeen valitsin kirjallisuuskatsaukseen mukaan yhteensä viisi (N=5) tieteellistä tutkimusta vuosilta 2005–2009. Aineiston analysoin induktiivisella sisällönanalyysillä.</p> <p>Analysoitujen tutkimusten perusteella hoitotyön opiskelijoiden kulttuurinen kompetenssi kehittyy useilla eri osa-alueilla. Kansainvälisellä vaihto-opiskelulla on vaikutusta kulttuuriseen tietoisuuteen, kulttuuriin tietoihin ja taitoihin, kulttuuriseen kohtaamiseen, arvomaailmaan ja asenteisiin, kiinnostukseen ja motivaatioon, vuorovaikutustaitoihin sekä eettiseen ajatteluun. Lisäksi se voi myös kehittää opiskelijan persoonallisuuden piirteitä. Monet erilaiset tekijät, kuten opiskelijan persoonallisuus sekä vaihto-opiskelun järjestelyt ja kesto, vaikuttavat näiden osa-alueiden kehittymiseen.</p>	
Asiasanat (avainsanat) hoitotyön opiskelija, kulttuurinen kompetenssi, monikulttuurinen hoitotyö, kansainvälinen vaihto-opiskelu, kirjallisuuskatsaus	
Sivumäärä 37 sivua + liitteet 26 sivua	Kieli suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) 	
Ohjaavan opettajan nimi Elina Jouppila-Kupiainen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Mikkelin ammattikorkeakoulu

DESCRIPTION

 MAMK University of Applied Sciences	Date of the bachelor's thesis 8.9.2015
Author(s) Sini Kantanen	Degree programme and option Degree programme in Nursing, Registered General Nurse
Name of the bachelor's thesis Nursing students' learning experiences of developing cultural competence during international exchange: Literature review	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to research into nursing students' learning experiences of developing cultural competence during international exchange. In this thesis I searched national and international academic studies of cultural competence and various models developed by the researchers. The aim of this thesis was to bring out the importance of multicultural nursing knowledge and skills in our globalizing world. International study exchange is one way of developing cultural competence.</p> <p>This thesis is a systematic literature review. After database research I chose 5 academic studies from the years 2005–2009. These studies were then analysed by using inductive content analysis.</p> <p>Based on the analysed researches nursing students' cultural competence develops in many ways during international exchange period. International exchange has an effect on cultural awareness, cultural knowledge and skills, attitudes and values, interest and motivation, social skills and ethical thinking. It can also develop the student's personality. The growth of these skills depends on several factors such as student's personality and the arrangements and length of international exchange.</p>	
Subject headings, (keywords) Nursing student, cultural competence, multicultural nursing, international exchange, literature review	
Pages 37 pages + appendices 26 pages	Language Finnish
Remarks, notes on appendices 	
Tutor Elina Jouppila-Kupiainen	Bachelor's thesis assigned by Mikkeli University of Applied Sciences

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	HOITOTYÖN OPISKELIJA JA KANSAINVÄLINEN OPISKELU	2
2.1	Hoitotyön opiskelija.....	3
2.2	Kokemuksellinen oppiminen	3
2.3	Kansainvälinen opiskelu	4
3	KULTTUURINEN KOMPETENSSI	6
3.1	Kulttuuri käsitteenä.....	6
3.2	Kulttuurisen kompetenssin määritelmiä	6
3.3	Kulttuurisen kompetenssin malleja.....	9
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	11
4.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	11
4.2	Tutkimuskysymyksen määrittäminen	11
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	12
5.1	Kirjallisuuskatsaus	12
5.2	Aiheen rajaus	13
5.3	Tiedonhakuprosessi	13
5.4	Aineiston analyysi	17
6	TULOKSET	18
7	POHDINTA	28
7.1	Tulosten tarkastelua	28
7.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	31
7.3	Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset.....	33
	LÄHTEET	34

LIITTEET

- 1 Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset
- 2 Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on kartoittaa kansainvälisessä opiskelija- ja harjoitteluvaihdossa olleiden hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutetaan kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsauksen avulla hahmotetaan jo olemassa olevan tutkimuksen kokonaisuutta, kuten tutkimustiedon määrää sekä tutkimuksen sisältöä ja menetelmiä (Johansson ym. 2007, 3).

Sairaanhoitajan eettisissä ohjeissa viitataan hoitotyön kansainvälisyyteen ja monikulttuurisuuteen. Sen mukaan sairaanhoitajat kantavat osaltaan vastuuta maailmanlaajuisesti ihmisten terveydellisten sekä sosiaalisten elinolosuhteiden kehittämisestä. Lisäksi sairaanhoitajat edistävät yhteisvastuullisuutta, samanarvoisuutta ja suvaitsevuutta. Sairaanhoitajan eettisiin ohjeisiin kuuluu myös potilaan arvokas kohtaaminen ja hoitokulttuurin luominen, jossa yksilön arvot, vakaumus ja tavat otetaan huomioon. Jokaisesta potilasta sairaanhoitajan tulee hoitaa hyvin ja yksilöllisesti esimerkiksi potilaan kulttuurista, äidinkielestä, rodusta, poliittisesta mielipiteestä, uskonnosta tai yhteiskunnallisesta asemasta huolimatta. (Sairaanhoitajaliitto 2014.)

Sairaanhoitajien ja kansojen maailmanlaajuinen muuttoliike sekä maailmanlaajuinen pula sairaanhoitajista ovat korostaneet kulttuurinmukaisen hoitotyön tärkeyttä yhä monimuotoisempia potilasryhmiä hoidettaessa (Douglas 2011, 317). Suomen maantieteellisesti etäisen sijaintinsa ja melko tiukan maahanmuuttopolitiikkansa takia maassamme on ollut viime vuosiin asti vain vähän etnisiä vähemmistöryhmiä. Hoitotyön koulutuksessa kulttuuristen taitojen oppiminen on ollut pitkään heikosti huomioitu osa-alue. (Koskinen 2005, 3.) Suomalainen yhteiskunta kuitenkin muuttaa muotoaan ja sen myötä myös suomalainen kulttuuri monimuotoistuu. Opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuus lisääntyy Euroopan unionin laajentumisen ja globalisaation myötä. Työvoiman liikkuvuus on myös tärkeä keino ylläpitää työllisyyttä Euroopassa. Kansainvälisyys voi vahvistaa kulttuurienvälistä kompetenssia ja antaa voimaa yhteiskunnalliseen muutokseen kohti avarakatseisempaa Suomea. Maailmankatsomusta, kieli-taitoa, osaamista ja yhteisöllisiä verkostoja on mahdollisuus kehittää osallistumalla kansainvälisiin ohjelmiin. (CIMO 2012.)

Globaalistuvassa maailmassamme monikulttuuriset hoitotyön taidot ja kulttuurinen kompetenssi ovat tärkeitä osaamisalueita. Näiden osaamisalueiden oppimista pidetään kuitenkin haasteellisena ja vaikeanakin. Erilaisia kulttuureja kohdatessa joudutaan tilanteeseen, jossa molemmilta osapuolilta vaaditaan suvaitsevuuutta ja herkkyyttä toisen arvomaailmaa sekä toimintatapoja kohtaan. Tämä taito on useimmiten opittava, sillä ihmiselle luonteenomaista on ymmärtää maailmaa ja tehdä valintoja oman kulttuurin lähtökohdista ja arvojen pohjalta. (Abdelhamid ym. 2010, 7.) Koskisen (2005, 3) mukaan viime vuosikymmenen kuluessa opiskelijavaihto-ohjelmista muodostui hoitotyön koulutusohjelmissa tärkeä metodi kulttuurisen kompetenssin oppimiselle.

Vuosittain tuhannet korkeakouluopiskelijat lähtevät Suomesta ulkomaille kansainväliseen vaihtoon. Kansainvälisen vaihdon on todettu parantavan kielitaitoa ja edistävän henkistä kasvua. CIMOn Global Mindfulness -kysely kartoittaa kansainvälisen vaihdon vaikutuksia asenteisiin ja opiskelijoiden suhtautumista erilaisen kohtaamiseen. Opiskelijoiden oman arvioinnin mukaan vaihto-opiskelu kasvattaa vuorovaikutustaitoja ja ymmärrystä, kuinka toimia eri kulttuureissa ja eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Lisäksi suurin osa opiskelijoista kokee ulkomaanjakson vaikuttaneen näkemykseen omasta itsestä sekä kohde- ja kotimaasta. (CIMO 2015b.)

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Mikkelin ammattikorkeakoulu, joka tarjoaa myös opiskelijoilleen mahdollisuuden kansainväliseen opiskeluun. Opiskelu- tai harjoittelu- vaihdon voi suorittaa yhteistyöoppilaitoksessa tai -organisaatiossa esimerkiksi Erasmus- tai kahdenvälisten vaihtosopimusten kautta. Vaihto-opiskelun kesto vaihtelee kolmesta kuukaudesta yhteen vuoteen. Mikkelin ammattikorkeakoulun laajasta kansainvälisestä yhteistyöverkostosta löytyy partnereita yli neljästäkymmenestä maasta. Kansainvälisen opiskelun tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita kansainväliseen ja monikulttuuriseen työelämään. (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015.)

2 HOITOTYÖN OPISKELIJA JA KANSAINVÄLINEN OPISKELU

2.1 Hoitotyön opiskelija

Tässä opinnäytetyössä hoitotyön opiskelijalla tarkoitetaan ammattikorkeakoulujen hoitotyön koulutusohjelmaan kuuluvia sairaanhoitaja-, kättilö- ja terveyden-

hoitajaopiskelijoita. Opinnäytetyöhön luokittelen hoitotyön opiskelijoiksi myös ensihoidon koulutusohjelman opiskelijat. Sairaanhoidajakoulutuksessa, esimerkiksi Mikkelin ammattikorkeakoulussa, kannustetaan opiskelijoita kansainvälisyyteen monella tavalla. Opintosuunnitelmaan kuuluu muun muassa kieli- ja kulttuuriopintoja, terveysalan kansainvälisten teemojen käsittelyä, kansainvälisten asiantuntijoiden opetusta ja yhteisiä ammattiopintoja tutkinto- ja vaihto-opiskelijoiden kanssa. Keskeisimpiä opiskelijavaihto-ohjelmia ovat ERASMUS, NORDPLUS ja FIRST sekä monet kahdenväliset vaihtosopimukset. Lisäksi Savonlinnan kampuksella on mahdollisuus suorittaa kaksoistutkinto, joka mahdollistaa sairaanhoitajana toimimisen USA:ssa. Opiskelija voi suorittaa opintojaan ulkomailla joko harjoittelussa tai opiskellen. (Reunanen 2012.)

2.2 Kokemuksellinen oppiminen

Kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskohteena ovat opiskelijoiden omat kokemukset kulttuurisen kompetenssin kehittymisestä. Kokemuksella tarkoitetaan ihmisen senhetkistä elämyksellistä tilaa, jonka taustalla on vuorovaikutus sekä elämäntilanne, jonka ihminen kokee sisäisesti tärkeänä. Kokemus kuvaa prosesseja, jotka liittyvät oppimiseen, kasvamiseen ja kulttuuriin sosiaalistumiseen. Ihmisten kokemuksiin sisältyy myös aina elämysten ja tunteiden kirjo. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2015.) Arkikokemuksia on monenlaisia ja niillä on arvoa osaamisen, tekemisen ja asiantuntijuuden kannalta. Hiljaisen kokemustiedon tutkiminen ja tunnistaminen on työelämän kannalta tärkeää. Lisäksi kaikki osaaminen ja taidot eivät välttämättä ole koulussa opittua tai edes sanoiksi puettavissa. (Hyypä ym. 2015.)

Monikulttuurisia taitoja ei ole mahdollista oppia ainoastaan teorian avulla, vaan se vaatii aitoja kokemuksia ja kohtaamisia. Kulttuurinen osaaminen voi kehittyä, kun ihminen hakeutuu vieraan kulttuurin vaikutuksen ympäröimäksi. Kehitysprosessi edellyttää esimerkiksi pitkän oleskelun tai asumisen vieraassa kulttuurissa ilman oman kulttuurin ja ihmissuhteiden turvaverkkoa. Oppimisprosessin käynnistävänä tekijänä on kulttuurisokki, joka on kehittymisen näkökulmasta tarpeellinen kokemus. Jotta kulttuurisokista pääsee yli, täytyy oppijan tarkastella kriittisesti omia kulttuurisia toimintamalleja ja ajattelutapojaan sekä jakaa ahdistavia kulttuurikokemuksia toisten ihmisten kanssa. Asenteiltaan sekä maailmankuvaltaan ihminen voi muuttua hankki-

malla kulttuurista tietoa sekä kokeilemalla ja oppimalla uusia toimintatapoja, joilla selvittää uudessa kulttuuriympäristössä. (Abdelhamid ym. 2010, 53–54.)

2.3 Kansainvälinen opiskelu

Kansainvälisessä opiskelijavaihdossa vaihto-opiskelija muuttaa kotimaastaan tietyksi ajanjaksoksi toiseen maahan, jossa hän osallistuu akateemiseen ja sosiaaliseen elämään (Jääskeläinen 2013, 29). Opiskelijavaihdossa opiskelija suorittaa opintoja ulkomaisessa korkeakoulussa, ja harjoittelijavaihdossa opiskelija suorittaa ulkomailla opintoihinsa liittyviä työharjoitteluja. Erasmus-ohjelman mukaan ennen vaihtoa opiskelijalla tulisi olla takanaan vähintään yhden lukuvuoden opinnot. (CIMO 2007.) Vuonna 2013 korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoita lähti Suomesta ulkomaanjaksolle yhteensä 10 189, joista 5014 oli ammattikorkeakouluopiskelijoita. Määrä on kasvanut vuodesta 2003 noin 2000 opiskelijan verran. 10 suosituinta kohdemaata vuonna 2013 olivat Saksa, Espanja, Britannia, Ruotsi, Ranska, Alankomaat, Yhdysvallat, Kiina, Itävalta ja Venäjä. Vuonna 2013 Suomen ammattikorkeakouluista sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta ulkomaanjaksolle lähti 917 opiskelijaa. (CIMO 2014 a,b,c.)

Käytetyimpiä opiskelijaliikkuvuuden muotoja ovat Erasmus- ja Nordplus-vaihto-ohjelmat sekä opiskelijan kotiyliopiston oma vaihtosopimus vaihtoyliopiston kanssa ja opiskelijan itse järjestämä Free mover. Erasmus on opiskelijavaihto-ohjelmista suosituin suomalaisten opiskelijoiden keskuudessa, ja siihen osallistuvia maita ovat EU-maat, Norja, Liechtenstein, Islanti, Turkki, Kroatia ja Sveitsi. Erasmus-opiskelijavaihto kuuluu Euroopan Unionin Elinikäinen oppiminen -ohjelmaan, jonka tarkoituksena on kasvattaa korkeakoulujen yhteistyötä Euroopassa. Nordplus-opiskelijavaihdon tavoitteena on muun muassa kehittää ja vahvistaa Pohjoismaiden koulutusyhteistyötä ja -innovaatiota sekä edistää pohjoismaisten kielten ja kulttuurien asemaa. Lisäksi sen tarkoituksena on elinikäisen oppimisen kehittäminen ja koulutuksen laadun parantaminen. Nordplus tukee kansainvälistä liikkuvuutta myös Nordplus Higher Education -vaihto-ohjelman avulla. Nordplusin yhteistyömaihin kuuluvia maita ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti sekä Viro, Latvia ja Liettua. (Jääskeläinen 2013, 34–36.)

Erasmus-ohjelma on ollut keskeinen kansainvälistäjä korkeakoulutukselle. Erasmus-ohjelman kautta Suomesta on lähtenyt Eurooppaan opiskelijavaihtoon yli 60 000 korkeakouluopiskelijaa ja harjoittelijavaihtoon yli 6000 korkeakouluopiskelijaa. Suomeen korkeakouluopiskelijoita on tullut yli 83 000. Erasmus+ korkeakoulutuksille jatkaa Erasmus-ohjelman keskeisiä toimintoja, ja se on vuosille 2014–2020 kehitetty Euroopan unionin vaihto- ja yhteistyöohjelma. Sen tarkoituksena on edistää korkeakoulutuksen kansainvälistymistä sekä laatua. Ohjelman kautta on mahdollista päästä oppimaan ja opettamaan omaa alaa ulkomaille, kehittämään kielitaitoa, tutustumaan uusiin kulttuureihin ja luomaan verkostoja. Kansainvälisistä taidoista on hyötyä työelämässä ja kansainvälistyvissä yhteiskunnassa. Opiskelijoiden lisäksi pari tuhatta opettajaa ja muuta henkilökuntaa liikkuu ohjelman kautta vuosittain. (CIMO 2015a.)

Kansainvälinen vaihto-opiskelu on tärkeä oppimismenetelmä, joka opettaa monikulttuurisia taitoja. Vaihto-opiskelu voi kehittää esimerkiksi opiskelijan ammatillisia valmiuksia, globaalia ymmärrystä, kognitiivisia taitoja ja persoonallisuutta. Vaihto-opiskelu kestää yleensä kolmesta kuukaudesta yhteen vuoteen, ja vaihto-ajan pituus on yhteydessä edellä mainittujen taitojen kehittymiselle. Kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan hyödy vaihto-opiskelusta monikulttuuristen taitojen kasvamisen kannalta. (Abdelhamid ym. 2010, 59.)

Vaihto-opiskelu on haasteellista, ja sen onnistuminen on yhteydessä useisiin eri tekijöihin, kuten opiskelijan persoonallisuuteen ja vaihto-opiskelun järjestelyihin. Haasteita ulkomailla opiskeluun tuovat esimerkiksi suuret kulttuurieroavaisuudet, opiskelijan negatiiviset asenteet, kielitaidottomuus, opiskelijan jääminen vieraan kulttuurin vaikutuspiiriin ulkopuolelle tai hänen ulkoinen poikkeavuutensa valtakulttuurista. Onnistunut vaihtokokemusta ja kulttuurisen kompetenssin kehittymistä edistävät varhain aloitetut vaihto-opiskelua edeltävät valmistelut ja riittävän pituinen vaihto-aika. Vaihto-ajan lyhyys ja kielitaidottomuus voivat haitata ystävyys-suhteiden solmimista, jolloin opiskelija voi jäädä vieraan kulttuuriin ulkopuolelle. Myös isäntäkoulun on tärkeä panostaa opiskelijan ihmissuhdeverkoston rakentamiseen järjestämällä kontakteja muihin opiskelijoihin sekä tutor-opettajan tukemaan kulttuurista oppimista. (Abdelhamid ym. 2010, 60.)

3 KULTTUURINEN KOMPETENSSI

3.1 Kulttuuri käsitteenä

Alasuutarin (2011, 56–57) mukaan kulttuurin käsitteellä tarkoitetaan tietyn yhteisön tai yhteiskuntaluokan omaksumaa elämäntapaa sekä maailman mielekkääksi kokemisen ja hahmottamisen tapaa. Kulttuuri muovautuu ympäristönsä mukaisesti, ja sen muotoutumiseen vaikuttavat maantieteelliset, historialliset, poliittiset, taloudelliset ja ilmastolliset tekijät. Lisäksi kieli muokkaa kulttuuria sekä kulttuuri kieltä. Kulttuuri voidaan määritellä esimerkiksi alueellisesti, kansallisesti tai etnisesti. Kulttuuri voidaan mieltää jonkin ryhmän omaksumaksi yhteiseksi malliksi, jota pidetään arkielämän normina. Kulttuuri voi olla myös yhteisön yleisesti hyväksytty ohje siitä, kuinka tulee käyttäytyä ja toimia. Vaikka kaikki yhteisöön kuuluvat eivät noudattaisi yleistä ohjetta, suurin osa noudattaa sitä kuitenkin tiedostamattaan. Kulttuuria verrataan myös jäävuoreen, josta suurin osa on veden alla. Esimerkiksi kieli ja käyttäytyminen käsitteivät vedenpinnan yläpuolella näkyvän jäävuoren huipun, kun taas veden alle piiloon jäävät uskomukset, arvot ja tabut. (Vartia 2009, 9, 15–18.)

Madeleine M. Leiningerin mukaan kulttuuri ”viittaa niihin tietyn ryhmän opittuihin, yhteisiin ja perittyihin arvoihin, uskomuksiin, normeihin ja elämäntapojen käytäntöihin, jotka ohjaavat ajattelua, ratkaisuja, toimintoja ja totunnaisia tapoja.” (Alexander ym. 1994, 416.) Kulttuurienvälisten kommunikaation tutkijoiden Ron ja Suzanne Wong Scollonin mukaan kulttuurit eivät kohtaa toisiaan, vaan kulttuurien välinen kohtaaminen on eri kulttuureja edustavien ja olosuhteiden muokkaamien ihmisten kohtaamista. Monikulttuurinen vuorovaikutus voi avartaa ihmisen ajattelutapoja ja opettaa näkemään asioita uusin silmin. (Vartia 2009, 18–19.)

3.2 Kulttuurisen kompetenssin määritelmiä

Kulttuurinen kompetenssi tarkoittaa kulttuurista pätevyyttä. Kulttuurinen kompetenssi tai kulttuurikompetenssi (cultural competence), kulttuurien välinen kompetenssi (intercultural/cross-cultural competence) sekä kulttuurinen sensitiivisyys (cultural/intercultural sensitivity) ovat käsitteitä, jotka tarkoittavat samaa ilmiötä. Ne kaikki liittyvät kulttuuriseen osaamiseen ja monikulttuurisiin vuorovaikutustaitoihin. (Abdel-

hamid ym. 2010, 32-33.) Myös transkulttuurinen hoitotyö on usein yhdistetty hoitajien kulttuuriseen kompetenssiin (Collins 2015, 11).

Kulttuurinen kompetenssi on kulttuurista osaamista ja taitavaa monikulttuurisissa ympäristöissä toimimista. Se on myös erilaisuuden huomioimista ja sen hyväksymistä. Kulttuuriseen kompetenssiin liittyy useita eri osa-alueita, joita ovat kulttuurinen tahto, kulttuurinen tieto, kulttuurinen taito, kulttuurinen herkkyyys, kulttuurinen kohtaaminen ja kulttuurinen tietoisuus. (Abdelhamid ym. 2010, 32–33.)

Käsite kulttuurinen tahto (cultural desire) tarkoittaa kiinnostusta ja motivoituneisuutta hoitaa erilaisiin kulttuureihin kuuluvia ihmisiä. Tahtoon liittyy myös intuitiivinen empatiakyky. Kulttuurinen tieto (cultural knowledge) on tietoa etnisiin ryhmiin kytköksissä olevista psykologisista, biologisista ja fysiologisista vaihteluista sekä kulttuuri-vähemmistöihin liittyvistä epäkohdista. Se on myös ymmärrystä erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan. Kulttuurinen herkkyyys (cultural sensitivity) on erilaisuuden hyväksymistä, johon kuuluu empatiakyky sekä viestintä- ja vuorovaikutustaidot. Eri kulttuureista tulevien ihmisten vuorovaikutuksellinen kohtaaminen ja mielenkiinto hakeutua kohtaamisiin ovat osa kulttuurista kohtaamista (cultural encounter). Kulttuurista taitoa (cultural skill) on ihmisen kulttuurisia tarpeita huomioivan hoitotyön kerääminen, suunnittelu ja toteuttaminen. Lisäksi taitoa on käyttää tarpeenmäärittelyn malleja. Oman ja toisen ihmisen kulttuuritaustan ja asenteiden tunnistaminen ovat osa kulttuurista tietoisuutta (cultural awareness). Tietoisuutta on myös tunnistaa toisen ihmisen kulttuurisia arvoja, uskomuksia, tapoja ja ongelmaratkaisutaitoja. (Abdelhamid ym. 2010, 32–33.)

Douglas ym. (2011, 317–333) ovat myös pohtineet tutkimuksessaan kulttuurinmukaisen hoitotyön sisältöjä. Tutkimuksessaan he muodostivat 12 standardia, joita voidaan ajatella maailmanlaajuisesti hyväksyttävinä välineinä monikulttuurisen hoitotyön toteuttamiseen ja kulttuurisen kompetenssin saavuttamiseen. Luotuja standardeja voidaan käyttää ohjeena esimerkiksi tutkimuksessa ja opetuksessa. Muodostetut standardit kulttuurisesti pätevästä hoitotyöstä ovat sosiaalinen oikeudenmukaisuus, kriittinen reflektointi, kulttuurinen tieto, kulttuurisesti pätevä toiminta, terveydenhuoltojärjestelmien ja organisaatioiden kulttuurinen kompetenssi, monikulttuurinen vuorovaikutus, monikulttuurinen johtaminen, näyttöön perustuva toiminta ja tutkimus, monikult-

tuurinen työvoima, kulttuurimukaisen hoitotyön koulutus ja harjoittelu, potilaan edunvalvonta ja voimaannuttaminen ja poliittinen kehittäminen.

Douglasin ym. (2011, 317–333) mukaan kulttuurisesti pätevät hoitajat edistävät sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Lisäksi he arvioivat omia arvojaan, uskomuksiaan ja kulttuuriperinteitään ja ymmärtävät niiden vaikutuksen hoitotyöhönsä. Kulttuurinen kompetenssi vaatii myös kulttuurista tietoa ja ymmärrystä potilaiden, perheiden, yhteisöjen ja väestöjen näkökantoja, perinteitä, arvoja, tapoja ja perhejärjestelmiä kohtaan sekä ymmärrystä niiden vaikutuksesta terveyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi kulttuurinen kompetenssi vaatii kulttuurisesti pätevää toimintaa. Kulttuurillisesti pätevässä toiminnassa hoitajat käyttävät monikulttuurillista tietoa ja kulttuurillisen herkkyyden taitoja toteuttaessaan hoitotyötään. Monikulttuurisessa vuorovaikutuksessa hoitaja käyttää sanallisia ja sanattomia kommunikaation keinoja selvittääkseen potilaan arvoja, uskomuksia, tapoja, näkökantoja ja yksilöllisen hoidon tarpeita. (Douglas ym. 2011, 317–333.)

Kulttuurinmukaiseen hoitotyöhön kuuluu myös hoitajien ammatillinen valmius kulttuurinmukaisen hoitotyön edistämiseen ja tarjoamiseen. Tutkimuksen mukaan kulttuuritieto ja -taidot ovat tärkeitä kulttuurinmukaisen hoitotyön toteutumisen kannalta ja niihin pitäisi panostaa hoitotyön koulutuksessa ja työelämässä. Kulttuurillisella johtamisella tarkoitetaan tutkimuksessa hoitajien kykyä vaikuttaa yksilöihin, ryhmiin ja yhteiskuntajärjestelmiin kulttuurinmukaista hoitotyötä edistävästi. Lisäksi kulttuurinmukaista hoitotyötä edistävät monikulttuurinen työvoima ja näyttöön perustuvan hoitotyön harjoittaminen.

Potilaan edunvalvonta ja voimaannuttaminen kuuluvat myös kulttuurinmukaiseen hoitotyöhön. Sen mukaan hoitajien tulisi huomata terveydenhuollon toimintalinjojen ja resurssien vaikutus potilaisiin ja tarvittaessa puolustaa heidän etujaan. Poliittisella kehittämisellä tarkoitetaan hoitajien kykyä työskennellä julkisissa ja yksityisissä organisaatioissa, yhdistyksissä ja yhteisöissä voidakseen vaikuttaa terveydenhuollon toimintalinjoihin. Sillä pyritään kokonaisvaltaiseen kulttuurinmukaisen hoitotyön toteutukseen ja arviointiin. (Douglas ym. 2011, 317–333.)

3.3 Kulttuurisen kompetenssin malleja

Professori Campinha-Bacote, yhdysvaltalainen hoitotieteen tutkija sekä kouluttaja, on kehittänyt kulttuurisen kompetenssin mallia 1990-luvun alkupuolelta saakka. Malliin sisältyy viisi toisiinsa liittyvää kulttuurisen kompetenssin osa-aluetta, joita ovat kulttuurinen tahto, kulttuuritietoisuus, kulttuuritieto, kulttuuritaito ja kulttuurinen kohtaaminen. Malli korostaa kulttuurisen kompetenssin olevan päättymätön taival, jonka aikana hoitajan on mahdollista kehittyä. Eri osa-alueisiin liittyvien kysymysten avulla hoitaja voi miettiä oman kulttuurisen kompetenssin kehittymistä. (Abdelhamid ym. 2010, 35–36.)

Campinha-Bacoten tulivuorenpurkausmallissa painottuu hoitajan sisäinen tahto. Sisäinen tahto on mallin mukaan kaikkein tärkein lähtökohta. Tahto on ikään kuin tulivuori, joka syöksee ulos neljä muuta osa-tekijää. (Abdelhamid ym. 2010, 37.) Campinha-Bacoten uusimmassa mallissa tärkeimpänä kulttuurisen kompetenssin kasvattavana tekijänä on kulttuurinen kohtaaminen. Muut neljä osa-aluetta on kytköksissä kulttuuriin kohtamiseen ja kohtaamisen kautta näitä osa-alueita on mahdollista kokea ja kehittää. (Campinha-Bacote 2014.)

Irena Papadopuolos, Mary Tilki ja Gina Taylor ovat myös kehittäneet kulttuurisen kompetenssin mallin. Tutkijoiden mukaan kulttuurinen kompetenssi on kykyä antaa tehokasta hoitoa ja samalla huomioida potilaan kulttuuriset uskomukset, käyttäytymisen ja tarpeet. Malli rakentuu neljästä tasosta, joita ovat kulttuurinen tietoisuus, kulttuurinen tieto, kulttuurinen sensitiivisyys ja kulttuurinen kompetenssi. Neljännelle, kulttuurisen kompetenssin tasolle pääseminen edellyttää kolmen alemman tason yhdistymistä ja osaamisen soveltamista. (Abdelhamid ym. 2010, 50–52.)

Yhdysvaltalainen Madeleine M. Leininger on transkulttuurisen hoitotyön perustaja ja kehittäjä. Leiningerin mukaan transkulttuurinen hoitotyö kohdistuu erilaisten kulttuurien sekä alakulttuurien tutkimiseen ja analysointiin. Tutkimuskohteina ovat hoitokäyttäytyminen ja terveyttä ja sairautta koskevat arvot, uskomukset sekä käyttäytymismallit. Leininger on kehittänyt kulttuurisen hoidon monimuotoisuutta ja universaalisuutta kuvastavan Auringonnousumallin (The Sunrise Model), jonka avulla hän havainnollistaa teoriaansa ja sen ulottuvuuksia. Mallissa on kaksi toisiinsa vaikuttavaa

puoliskoa, jotka yhdistyvät kokonaiseksi auringoksi. Jotta sairaanhoitaja pystyy toteuttamaan kulttuurinmukaista hoitotyötä, tulee hänen ymmärtää auringon sisältö. (Alexander ym. 1994, 410–420.)

Kulttuurilähtöisen hoidon teoria on laajin kokonaisvaltainen hoitotyön teoria, sillä se huomioi ihmisen elämän ja olemassaolon muuttuvan kokonaisuuden. Teorian lähtökohtina ovat maailmankuva, kulttuuriarvot, yhteiskuntarakente, kieli, ympäristö ja ammatilliset sekä kansanomaiset hoitojärjestelmät. Leiningerin mukaan kulttuurilähtöinen hoito (cultural care) on yhteydessä arvoihin, uskomuksiin sekä ilmaisutapoihin, jotka antavat ihmiselle apua tai tukea terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen tai kuoleman ja vammautumisen kohtaamiseen. Auringonnousumallissa esiintyvät kaikki elementit, jotka vaikuttavat ihmisen terveyteen ja hoitoon. Lisäksi kyseiset elementit nivoutuvat yhteen ja vaikuttavat toisiinsa. Auringon yläpuoli rakentuu yhteiskuntarakenteen osatekijöistä sekä maailmankatsomuksellisista tekijöistä. Alapuoli koostuu ammatillisista, kansanomaisista sekä hoitotyön järjestelmistä. Kulttuurisen hoidon säilyttämisen, mukauttamisen sekä uudelleenmuotoilun avulla hoitotyön alajärjestelmä voi olla yhdistävänä tekijänä kansanomaisten ja ammatillisten järjestelmien välillä. (Alexander ym. 1994, 415, 417, 420–421.)

Lisäksi terveystieteiden tohtori Liisa Koskinen on kehittänyt malli kulttuurisen kompetenssin oppimiseen hoitotyön vaihto-opiskelussa. Malliin sisältyy hoitotyön vaihto-opiskelun oppimisen osa-alueet, ja se kuvastaa oppimisen prosessimaista luonnetta opiskelijan näkökulmasta. Mallin ytimessä on kulttuurinen kompetenssi, joka kuvastaa vaihto-opiskelun aikana tapahtuvaa oppimista ja kehittymistä. Mallin mukaan kulttuurinen kompetenssi ajatellaan opiskelijan henkiseksi kasvuksi ja sellaisen työskentelytavan omaksumiseksi, jossa kunnioitetaan erilaisia kulttuureita ja ihmisoikeuksia. Mallin ympärillä olevat oppimisen viisi osa-aluetta ovat kulttuuritieto, kielitaito, kulttuurinen itsetuntemus, kulttuuriset kontaktit ja kulttuurinen tahto. Nämä prosessitekijät ovat lähtökohtia ja viitekehys, jossa kulttuurisen kompetenssin kehittyminen tapahtuu vaihdon aikana. (Abdelhamid ym. 2010, 60–61.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä kirjallisuuskatsaus, jossa tutkitaan hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta kansainvälisen opiskelun myötä. Lähtökohtana ovat opiskelijoiden omat kokemukset ja näkökulmana kulttuurisen kompetenssin kehittyminen. Opinnäytetyössäni etsin sekä kansallista että kansainvälistä tutkimustietoa kulttuurisesta kompetenssista ja siihen liittyvistä eri hoitotyön tutkijoiden kehittämistä malleista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille monikulttuurisen hoitotyön tietojen ja taitojen tärkeyttä kansainvälistyvässä maailmassamme. Kansainvälinen vaihto-opiskelu on yksi keino kehittää kulttuurista kompetenssia.

4.2 Tutkimuskysymyksen määrittäminen

Tutkimussuunnitelman tekoon kuuluu tutkimuskysymysten määrittäminen. Tutkimuskysymyksiä voi olla yksi tai useampia ja ne kuuluu määritellä selkeästi. Tutkimuskysymykset voidaan muotoilla vapaasti tai strukturoidusti. Tutkimuskysymys rajaa ja määrittää sen, mihin systemaattisella kirjallisuuskatsauksella pyritään vastaamaan. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 39–40.) Tarkan ja rajatun tutkimuskysymyksen avulla kirjallisuuskatsaus rajoittuu riittävän kapealle alueelle, jolloin keskeisin kirjallisuus ja tutkimukset tulevat huomioiduksi kattavasti (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 47).

Tutkimuskysymystä määrittäessäni käytin apuna PICO-asetelmaa. PICO-asetelmaa käytetään apuna tutkimuskysymysten muotoilussa järjestelmällistä katsausta tehtäessä. Samalla se muuttaa tutkimuskysymyksen hakutermeiksi. PICO koostuu neljästä eri osasta, joita ovat ”P = Potilas/Probleema (Population, Patient, Problem)”, ”I = Interventio (Intervention)”, ”C = Vertailumenetelmä (Comparison)” ja ”O = Terveystulos (Outcome)”. (Isojärvi 2011.)

Isojärven (2011) mukaan P eli potilas/probleema tarkoittaa potilasryhmää tai terveysongelmaa, jota tutkitaan. I eli interventio tarkoittaa tutkittavaa menetelmää/interventiota, jolla terveysongelmaan vaikutetaan. Vertailumenetelmällä (C) voi-

daan verrata tutkittavaa menetelmää toiseen menetelmään. O eli terveystulos tarkoittaa menetelmän tuottamia terveystuloksia. (Isojärvi 2011.) PICO-asetelmaa soveltaen opinnäytetyöni tutkimuskysymykseksi muodostui seuraavanlainen: **Mitä opiskelijat oppivat kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta kansainvälisen opiskelun myötä?** PICO-asetelman mukaisesti kansainvälisessä vaihdossa olleet hoidotyön opiskelijat ovat tutkittava ryhmä, kulttuurinen kompetenssi tutkittava interventio ja haluttavia tuloksia ovat opiskelijoiden oppimiskokemuksien selvittäminen. Vertailumenetelmä jää opinnäytetyössäni käyttämättä.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö toteutetaan systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Systemaattinen tai systemoitu kirjallisuuskatsaus on tieteellinen tutkimusmenetelmä, jossa tunnistetaan ja kerätään tietoa, joka on jo olemassa (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 37). Pudas-Tähkän ja Axelinin (2007, 46) mukaan systemaattinen kirjallisuuskatsaus kokoaa tietoa ja muodostaa synteesejä valitusta aiheesta aikaisempien tutkimusten pohjalta. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan rajatun ilmiön tiedon laatua ja yhdistellään tuloksia retrospektiivisesti ja monipuolisesti. Sen avulla voidaan myös huomata tutkimustiedossa olevat puutteet. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 37.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus pyrkii toistettavuuteen sekä virheettömyyteen (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 46). Lisäksi se mahdollistaa luotettavien yleistyksien tekemisen ja on luotettavimpia tapoja yhdistää aikaisempaa tietoa. Sen on myös tarkoitus pyrkiä vähentämään systemaattista harhaa, eli tutkimusprosessin aikana tapahtuvaa virhettä, mikä muuttaa tutkimustuloksia. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus määrittyy muodostetun tutkimuskysymyksen kautta. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheet ovat tutkimussuunnitelman rakentaminen, tutkimuskysymysten määrittäminen, alkuperäistutkimusten haku, valinta, laadun arviointi ja analysointi sekä tulosten esittäminen. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 37.)

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimussuunnitelmassa määritellään tutkimuskysymykset, menetelmät alkuperäistutkimusten keräämiseksi ja alkuperäistutkimusten valintakriteerit. Tutkimusaiheesta tulee myös selvittää mahdolliset aikaisemmat kirjal-

lisuuskatsaukset päällekkäisyyksien välttämiseksi. Valituille tutkimuksille määritellään laatukriteerit ja menetelmät niiden synteeseille. (Kääriäinen & Lahtinen 2006, 39.) Opinnäytetyössäni käytän valittujen tutkimusten analyysimenetelmänä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissa tiivistetään kerättyä tietoaineistoa niin, että tutkittavaa ilmiötä voidaan kuvailla lyhyesti ja yleistettävästi. Se myös mahdollistaa tutkittavien ilmiöiden välisten suhteiden tarkastelemisen. (Janhonen & Nikkonen 2001, 23.)

5.2 Aiheen raja

Tutkimusten valintakriteereiden tulee olla johdonmukaisia, ja ne tulee kuvata tutkimuksessa tarkasti. Valintakriteereiden täsmällisyydellä voidaan välttää systemaattisia virheitä. (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 48.) Opinnäytetyöni aihe on rajattu hoitotyön opiskelijoiden kokemuksiin ja kulttuurisen kompetenssin kehittymisen tarkasteluun. Opinnäytetyössä tarkastellaan sekä opiskelija- että harjoitteluvaihdossa olleiden opiskelijoiden kokemuksia. Opiskelijoiden kansalaisuuksia tai kansainvälisen opiskelun kohtamaita ei ole rajattu.

Opinnäytetyössäni pyrin siihen, että siinä käytetyt tutkimukset, kirjallisuus ja muu lähdemateriaali on julkaistu 2000-luvulla. Pyrin myös siihen, että valittujen tutkimusten sisältämät kansainväliset opiskelijavaihdot on suoritettu 2000-luvulla. Lisäksi kerätyn aineiston tulee olla sekä suomen- että englanninkielistä. Kirjallisuuskatsaukseen halusin suomalaisten tutkimusten lisäksi myös kansainvälisiä tutkimuksia. Erilaista tutkimusmenetelmistä kvalitatiivisin menetelmin toteutetut tutkimukset kiinnostivat minua eniten. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on saada rikkaita ja syvällisiä sekä ilmiötä aidosti havainnollistavia tuloksia (Janhonen & Mikkonen 2001, 8). Sen tiedonhankintamenetelmiä ovat esimerkiksi erilaiset haastattelut ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2011, 71).

5.3 Tiedonhakuprosessi

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykseksi muodostui seuraavanlainen: Mitä opiskelijat oppivat kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta kansainvälisen opiskelun myötä? Tutkimuskysymyksen perusteella hakusanoiksi muodostuivat Yleistä suomalaista asiasanastoa (YSA) apuna käyttäen hoitotyön opiskelijat, kulttuurinen

kompetenssi ja kansainvälinen opiskelijavaihto. Vastaavasti englanninkielisiksi hakusanoiksi valitsin Lääketieteen kansainvälistä asiasanastoa (MeSH) käyttäen sanat nursing students, cultural competency ja international educational exchange. Muita käyttämiäni englanninkielisiä hakusanoja olivat international practice ja international placement.

Kirjallisuuskatsauksen aineistohaku tehtiin Medic- ja Cinahl-tietokannoista. Tehty tiedonhakuprosessi on kuvattuna taulukossa 1. Medic -tietokannasta hakusanoilla ”hoitotyön opiskelija*” AND ”kulttuurinen kompetenssi*” AND ”kansainvälinen opiskelijavaihto*” ei löytynyt yhtäkään osumaa. Hakuyhdistelmällä ”hoitotyön opiskelija*” AND kulttuuri* AND opiskelijavaihto* löytyi yhteensä kuusi osumaa. Näistä kuudesta viitteestä kolme vastasi otsikon ja abstraktin perusteella tutkimuskysymykseeni. Hakuyhdistelmä ”hoitotyön opiskelija*” AND opiskelijavaihto* tuotti yhteensä kahdeksan viitettä, joista tutkimuskysymykseen vastasi otsikon ja abstraktin perusteella neljä tutkimusta. Kokeilin myös hakua sanoilla ”hoitotyön opiskelija*” AND kulttuuri*. Tämä hakutulos tuotti 19 osumaa, joista kolme vastasi tutkimuskysymykseeni.

Cinahl-tietokannasta hakusanoilla ”nursing students” AND ”cultural competence” AND ”exchange programs” löytyi yhteensä 20 viitettä, joista 16 vastasi tutkimuskysymykseeni otsikon ja abstraktin perusteella. Hakuyhdistelmä ”nursing students” AND ”cultural competence” AND ”international practice” tuotti yhden tuloksen, mikä vastasi tutkimuskysymykseeni. Hakusanoilla ”nursing students” AND ”international placement” löytyi viisi viitettä, joista kaksi vastasi tutkimuskysymykseeni. Kaiken kaikkiaan kansainvälisiä tutkimuksia oli tehty aihepiiristäni kansallisia tutkimuksia enemmän.

TAULUKKO 1. Tiedonhakutaulukko

Tietokanta	Hakusanat	Osumat	Luetut	Valitut tutkimukset
Medic	hoitotyön opiskelija* AND ”kult- tuurinen kompetens-	0	0	0

	si*” AND ”kansainväli- nen opiskeli- javaih*”			
Medic	”hoitotyön opiskelija*” AND kulttuu- ri* AND ”opiskelija- vaih*	6	3	<p>Hosio, Sanna 2008. Kansainvälinen opiskelukokemus ja siinä kohdatut ongelmat – hoitotyön opiskelijoiden arvioi- mana. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu.</p> <p>Kivinen, Pirkko 2005. Hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia vaihto-opiskelun aikana. Tampe- reen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu.</p>
Medic	”hoitotyön opiskelija*” AND opiske- lijavaih*	8	4	Savolainen, Henna 2009. Sairaanhoidajien ja terveydenhoitajien kokemuksia kansainvälisestä vaihto-opiskelusta. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu.
Medic	”hoitotyön opiskelija*” AND kulttuu- ri*	16	3	
Cinahl	”nursing stu- dents” AND cultural com- petence” AND ”ex- change pro- grams”	20	16	<p>Koskinen, L., Campbell, B., Aarts, C., Chassé, F., Hemingway, A., Juhansoo, T., Mitchell, M.P., Marquis, F.L., Critchley, K.A. & Nordstrom, P.M. 2009. Enhancing cultural competence: Trans-Atlantic experiences of European and Canadian nursing students. International Journal of Nursing Practice 15, 502–509. Academic Journal.</p> <p>Hagen, L., Munkhondya, B. &</p>

				Myhre, K. 2009. Similarities and mutual understanding: exchange experiences in Malawi for host and guest students. <i>International Nursing Review</i> 56, 476–482. Academic Journal.
Cinahl	“nursing students” AND “cultural competence” AND “international practice”	1	1	0
Cinahl	“nursing students” AND “international placement”	5	2	0

Valitsin kirjallisuuskatsaukseen viisi tieteellisen tutkimuksen kriteerit täyttävää tutkimusta, jotka vastaavat tutkimuskysymykseeni. Näistä kaksi on kansainvälisiä tutkimuksia. Tutkimuksia valikoidessani pyrin valitsemaan julkaisuajankohdaltaan kaikista tuoreimmat tutkimukset. Osa löytämistäni tutkimuksista vastasi otsikon ja abstraktin perusteella tutkimuskysymykseeni mutta eivät olleet luettavissa kokonaisuudessaan. Aineistohaussa löysin myös kansainvälisen, kirjallisuuskatsauksena tehdyn tutkimuksen, jonka aiheena on kansainvälisen opiskelun vaikutus hoitajien persoonalliseen ja ammatilliseen kehittymiseen (Button ym. 2005). Viittaan kyseiseen tutkimukseen opinnäytetyön tuloksia tarkastellessa.

Aineistonhakuprosessin kautta valitsemani tutkimukset eivät täysin vastanneet alkuperäisiä määrittelemiäni kriteerejä. Savolaisen (2009) tutkimuksessa tutkimuskohteena ovat jo valmistuneet hoitajat, eivät opiskelijat. Tämä oli mielestäni hyvä näkökulma aiheeseen, joten halusin ottaa sen mukaan kirjallisuuskatsaukseeni. Lisäksi Hagenin ym. (2009) tutkimuksessa käsitellään Malawiin opiskelija-vaihtoon lähteneitä norjalaisia, mutta myös malawilaisia opiskelijoita, jotka työskentelivät norjalaisten kanssa Malawissa. Tässä tapauksessa malawilaiset eivät siis lähteneet ulkomaille vaihtoon.

Lisäksi yhdessä tutkimuksessa opiskelijoiden kansainvälinen opiskelu ajoittui 1997-luvulle, vaikka tarkoitukseni oli ottaa kirjallisuuskatsaukseen mukaan vain 2000-luvulla toteutuneita vaihtokokemuksia. Halusin kuitenkin ottaa kyseiset tutkimukset mukaan kirjallisuuskatsaukseen, sillä ne vastasivat tutkimuskysymykseeni muutoin hyvin.

5.4 Aineiston analyysi

Apuna aineiston analysoinnissa käytän induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissä tiivistetään kerättyä tietoaineistoa ja sen avulla tutkittava ilmiö voidaan kuvailla lyhyesti ja tiivistetysti. Lisäksi sisällönanalyysi mahdollistaa tutkittavien ilmiöiden välisten suhteiden tarkastelun. Sisällönanalyysi on prosessi, jonka vaiheita ovat analyysiyksikön valinta, aineiston pelkistäminen, luokittelu ja tulkinta sekä analyysin luotettavuuden arviointi. Sisällönanalyysi voi perustua joko induktiiviseen tai deduktiiviseen päättelyyn. Induktiivisessa eli aineistolähtöisessä päättelyssä voidaan noudattaa joko loogisia sääntöjä tai heuristista päättelyä. Deduktiivinen päättely noudattaa loogisia sääntöjä, pragmaattisia sääntöjä tai mentaalimallia tarkasteltavasta asiasta. Siinä luokittelu perustuu joko teoriaan, teoreettiseen viitekehukseen tai käsitejärjestelmään. (Janhunen & Mikkonen 2001, 23–30.)

Ensimmäisenä vaiheena induktiivisessa sisällönanalyysissa on aineiston pelkistäminen. Pelkistäessä aineistoa sille esitetään kysymyksiä tutkimustehtävän mukaisesti. (Janhonen & Mikkonen 2001, 26–29.) Valitulle aineistolle esitin tutkimuskysymyksen: Mitä hoitotyön opiskelijat oppivat kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta kansainvälisen opiskelun myötä? Pelkistetyt aineiston vastaukset kirjataan aineiston termiin, jonka jälkeen ne ryhmitellään. Ryhmittely perustuu pelkistettyjen vastausten erilaisuuksiin ja yhtäläisyyksiin, ja siinä voidaan käyttää tulkintaa. Samaa tarkoittavat asiat yhdistetään samaksi luokaksi, ja sille annetaan sen sisältöä kuvaava nimi. Kolmantena vaiheena on aineiston abstrahointi, jossa samansisältöisiä luokkia yhdistellään yläluokkien muodostamista varten. Tämän jälkeen kaikille luokille voidaan muodostaa niitä yhdistävä nimike. (Janhonen & Mikkonen 2001, 26–29.) Taulukossa 2 on esimerkki tekemästäni aineiston pelkistämisestä ja luokittelusta.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston pelkistämisestä ja luokittelusta

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
“students developed non-verbal techniques in situations where language was a barrier”	Opiskelijat oppivat sanattoman viestinnän taitoja	Sanattoman viestinnän kehittyminen	Vuorovaikutustaidot	Kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueita

Aineistoa analysoidessani taulukoin tutkimuskysymykseeni vastaavat ilmaisut alkuperäisessä muodossaan, minkä jälkeen kirjoitin ne pelkistettyyn muotoon. Tämän jälkeen muodostin pelkistetyistä ilmauksista alaluokkia. Abstrahointivaiheessa yhdistelin samansisältöisiä alaluokkia keskenään, jolloin sain luotua yläluokkia. Pääluokaksi muodostui kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueet, joka yhdistää kaikkia luokkia.

6 TULOKSET

Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli löytää tietoa hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksista kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta vaihto-opiskelun myötä. Taulukkoon 3 olen luokitellut tutkimusten sisällönanalyysin tulokset. Kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueiksi muodostui yhdeksän osa-aluetta, joita ovat kulttuurinen tietoisuus, kiinnostus ja motivaatio, kulttuurinen kohtaaminen, vuorovaikutustaidot, kulttuurinen tieto, kulttuurinen taito, arvomaailma ja asenteet, eettinen ajattelu ja persoonallisuuden piirteet. Alaluokkien taulukointia muokkasinkin vielä selkeämpään muotoon yhdistelemällä samaan kategoriaan liittyviä ilmiöitä.

TAULUKKO 3. Hoitotyön opiskelijoiden kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueita kansainvälisen vaihto-opiskelun myötä

Pää-luokka	Yläluokka	Alaluokka
Kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueita	Kulttuurinen tietoisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuus omasta kulttuuristaustasta • Tietoisuus vieraasta kulttuurista • Maailmankuvan avartuminen
	Kiinnostus ja motivaatio	<ul style="list-style-type: none"> • Kiinnostuksen kasvaminen maailman tapahtumista • Kiinnostus tehdä töitä ulkomailla • Kiinnostus jatkaa opiskelua <ul style="list-style-type: none"> ○ Kiinnostuksen kasvaminen vieraiden kielten opiskeluun • Tahto voittaa epävarmuus
	Kulttuurinen kohtaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Potilaan kohtaamistaitojen kehittyminen • Mielenkiinto hakeutua sosiaalisiin kontakteihin • Ulkomaalaistaustaisen potilaan ja kollegan kohtaamisen helpottuminen
	Vuorovaikutustaidot	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalisten taitojen kehittyminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Moniammatillisissa ryhmissä työskentelemisen kehittyminen ○ Konfliktitilanteisiin suhtautumisen kehittyminen ○ Ihmissuhdetaitojen kehittyminen ○ Hienotunteisuus kulttuuriin liittyvistä asioista puhuttaessa ○ Keskustelutaitojen harjoittelu

		<p>kulttuureihin kytköksiin olevista aiheista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunikaatiotaitojen kehittyminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Kielitaidon kehittyminen ○ Sanattoman viestinnän kehittyminen ja sen tärkeyden ymmärtäminen ○ Erilaisten kommunikaatiokeinojen löytäminen ○ Kielimuurin ja sen vaikutusten ymmärtäminen
	Kulttuurinen tieto	<ul style="list-style-type: none"> • Tietoa kulttuurisista eroavaisuuksista <ul style="list-style-type: none"> ○ Puhtauskäsitteet ○ Työskentelytavat ○ Hoitomenetelmät ○ Käyttäytymistavat ○ Valtarakenteet ja –suhteet sekä hoitajan asema ○ Uskomukset ○ Arvokäsitteet ○ Koulutus ○ Perhekeskeisyys ○ Henkilöstörakenteet ○ Toimintaympäristöt ○ Hoidon laatu ○ Eri maiden hoitajat käyttävät samaa tietoa, menetelmiä ja tekniikoita • Erilaisten sairauksien näkeminen • Käsitteiden kasvaminen maailman tapahtumista • Erilaisuuden ja kulttuuritaustojen ymmärtäminen • Terveys- ja sairauskäsitteiden moniulotteisuuden ja kulttuurisidonnaisuuden ymmärtäminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Tietoa mielenterveyden määritelmien

		<p>erilaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ymmärrys potilaan kulttuuritaustan vaikutuksesta heidän kokemusmaailmaansa ○ Kivun havaitseminen kulttuurisidonnaiseksi ilmiöksi <ul style="list-style-type: none"> • Tieto terveys- ja sosiopoliittisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden vaikutuksista terveyteen lisääntyi <ul style="list-style-type: none"> ○ Maaseutuväestön ongelmien tiedostaminen ○ Terveyden edistämisen tärkeyden ymmärtäminen ○ Tietoa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta ○ Tietoa erilaisista kulttuurisista ja sosiaalisista eroavaisuuksista • Tietoa erilaisista terveydenhuoltojärjestelmistä ja niiden vaikutuksesta terveyteen <ul style="list-style-type: none"> ○ Tietoa terveydenhuollon epätasa-arvoisuudesta, siihen johtavista syistä ja sen seurauksista ihmisen hyvinvointiin
	Kulttuurinen taito	<ul style="list-style-type: none"> • Uusiin ammatillisiin haasteisiin tarttumisen valmiuksien lisääntyminen • Uusien hoitamisen näkökulmien kehittyminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Ymmärrys potilaan kulttuuritaustan tiedostamisen ja ymmärtämisen tärkeydestä kokonaisvaltaista hoitoa suunniteltaessa ○ Oman hoitokulttuurin huomioiminen ulkomaalaista potilasta hoitaessa
	Arvomaailma ja asenteet	<ul style="list-style-type: none"> • Suvaitsevaisuuden kehittyminen • Mielenpitojen kehittyminen

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän arvostaminen lisääntyi ○ Eri kulttuureista lähtöisin olevat kollegat nähdään voimavarana • Mustavalkoajattelun lieventyminen • Elämänasenteen muokkautuminen • Toisen ihmisen kunnioitus • Ennakkoluulojen hälveneminen
	Eettinen ajattelu	<ul style="list-style-type: none"> • Eettisten ongelmien ja eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta <ul style="list-style-type: none"> ○ Palvelujen epätasa-arvoisuus ○ Stressaavat hoitaja-potilas kohtaamiset ○ Sopivuusrajat hoitotyössä ○ Seksuaaliterveydenhuollon käytännöt ○ Ihmis- ja potilasoikeudet ○ Yksityisyyden suojaaminen ○ Potilaiden itsemääräämisoikeus ○ Hoidon yksilöllisyys ○ Hoidon laatu ○ Toimiako oman ammatillisen tietämyksen, kulttuuristen tapojen ja arvojen mukaan vai seuratako vieraan kulttuurin käytänteitä
	Persoonallisuuden piirteet	<ul style="list-style-type: none"> • Itsevarmuus • Stressinsietokyky • Itsenäisyys • Itsetuntemus • Itseluottamus • Kärsivällisyys • Sopeutumiskyky • Paineensietokyky • Omien tunteiden ja tunnetilojen havaitseminen sekä tunnetilojen nimeäminen

Hosio (2008, 38) mainitsee tutkimuksessaan hoitotyön opiskelijoiden **kulttuurisen tietoisuuden** kehittymisen. Tiedostaminen on prosessi, jossa ihminen saavuttaa syvenvän tietoisuuden heidän elämäänsä vaikuttavasta sosiokulttuurisesta todellisuudesta sekä kyvystä muuttaa kyseistä todellisuutta (Rouhianen 1999, 22). Kulttuurinen tietoisuus on hoitotyön kulttuurisen kompetenssin osa-alue, johon liittyy sekä oman että vieraan kulttuuritaustan tunnistaminen. (Abdelhamid ym. 2010, 32–33.) Tutkimuksen mukaan kansainvälinen opiskelu vaikutti opiskelijoiden tietoisuuteen omasta kulttuuritaustasta ja vieraasta kulttuurista. Lisäksi tutkimuksessa mukana olleet opiskelijat kokevat kansainvälisen opiskelun avartaneen heidän maailmankuvaansa. (Hosio 2008, 38.)

Kulttuurinen tahto luokitellaan hoitotyön kulttuurisen kompetenssin osa-alueeksi, jossa ihmisellä on aitoa kiinnostusta ja motivoituneisuutta erilaisten sekä eri kulttuureista peräisin olevien ihmisten hoitamiseen (Abdelhamid ym. 2010, 33). **Kiinnostuksessa ja motivaatiossa** tapahtui muutoksia kansainvälisen opiskelun myötä (Hagen ym. 2009, 480; Hosio 2008, 36, 39–40; Savolainen 2009, 27). Hosio (2008, 36) ja Savolaisen (2009, 27) mukaan kiinnostus töiden tekemiseen ulkomailla kasvoi. Lisäksi kiinnostus maailman tapahtumien seuraamiseen sekä vieraiden kielten opiskeluun kehittyi (Hosio 2008, 39–40). Jo valmiit hoitajat mainitsivat myös halun jatkaa opiskelua, sillä kansainvälinen opiskelu ”kasvatti perus uteliaisuutta ja tiedon nälkää” (Savolainen 2008, 27). Myös Hagenin ym. (2009, 481) tutkimuksessa kerrotaan kulttuurisen tahdon kehittymisestä. Opiskelijat kertovat heillä olleen halua voittaa opiskelijavaihtoon liittyvä epävarmuus (Hagen ym. 2009, 481).

Kulttuurinen kohtaaminen on kulttuurisen kompetenssin osa-alue, johon liittyy vieraan kulttuurin edustajan vuorovaikutuksellinen kohtaaminen sekä mielenkiinto hakeutua näihin kohtaamisiin (Abdelhamid ym. 2010, 33). Savolaisen (2009, 35) tutkimukseen osallistuneet hoitajat kertovat, että kansainvälinen opiskelu helpotti ulkomaalaistaustaisen potilaan ja kollegan kohtaamista työelämässä. Myös kohtaamistaidot kehittyivät (Savolainen 2009, 35; Hosio 2008, 35). Lisäksi opiskelijat toivat vastauksissaan esille kansainvälisen kokemuksen myötä saadut uudet ystävät sekä sosiaaliset kontaktit (Hosio 2008, 37). Mielestäni ihmissuhteiden solmiminen ja sosiaalisten kontaktien luominen vaativat opiskelijoilta ennen kaikkea mielenkiintoa hakeutua

sosiaalisiin kontakteihin, joten mielenkiinto osaltaan mahdollistaa kulttuurisen kohtaamisen kehittymisen.

Kulttuuriin taitoihin kuuluu viestinnän, kommunikoinnin sekä kulttuurisen vuorovaikutuksen taidot. Esimerkiksi kielitaito, tulkin käyttäminen, non-verbaalisten viestien tunnistus sekä väärinkäsitysten välttäminen ovat vuorovaikutustaitoihin liittyvää kulttuurista osaamista. (Gästren 2013, 16–17.) Tässä kirjallisuuskatsauksessa olen erottanut vuorovaikutustaidot kulttuurisista taidoista omaksi kulttuurisen komptenssin osa-alueeksi. Neljä viidestä kirjallisuuskatsaukseeni valitsemastani tutkimuksesta osoitti, että opiskelijoiden **vuorovaikutustaidot** kehittyivät kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana. (Hagen ym. 2009, 478–480; Hosio 2008, 38; Koskinen ym. 2009, 504, 507; Savolainen 2009, 24, 35.) Vaikka Kivisen (2005, 25–28) tutkimuksessa ei varsinaisesti todettu opiskelijoiden vuorovaikutustaitojen kehittyneen, siinä kuitenkin kerrottiin opiskelijoiden saaneen uutta tietoa kulttuurisidonnaisista käyttäytymis- ja viestintätavoista.

Sosiaalisiin taitoihin liittyen opiskelijat kokivat ihmissuhdetaitojen kasvaneen (Hagen ym. 2009, 478). Lisäksi opiskelijat ilmaisivat konfliktitilanteisiin suhtautumisen ja moniammatillisissa ryhmissä työskentelemisen kehittyneen (Hosio 2008, 13, 35). Hagenin ym. (2009, 480) tutkimuksessa kerrottiin, kuinka opiskelijat kokivat avoimen keskustelun tietyistä kulttuurisidonnaisista aihealueista, kuten uskomuksista, seksuaalisuudesta ja talousasioista, vaikeaksi. Opiskelijat selittivät käyttäytymistään sillä, etteivät halunneet loukata kenenkään tunteita tai tunsivat tarpeettomuutta paljastaa mietteitään muille (Hagen ym. 2009, 480).

Kommunikaatiotaitoihin liittyen opiskelijat kertoivat kielitaitonsa parantuneen kansainvälisen opiskelun aikana (Hosio 2008, 39–40). Myös non-verbaaliset viestintätaidot kehittyivät ja ymmärrys sanattoman viestinnän tärkeydestä ja vaikutuksista ihmisten välillä kasvoi (Hagen ym. 2009, 480; Hosio 2008, 39–40; Koskinen ym. 2009, 507). Lisäksi opiskelijat törmäsivät vieraassa kulttuurissa kielimuuriin. Opiskelijat kokivat, että kielimuuriin törmääminen auttoi ymmärtämään kyseistä ilmiötä ja sen vaikutuksia paremmin. Opiskelijat kertoivat myös oppineensa löytämään erilaisia kommunikaatiokeinoja. (Hagen ym. 2009, 478.)

Kulttuurinen tieto on yksi kulttuurisen kompetenssin osa-alueista. Siihen liittyy eri kulttuureista tulevien potilaiden näkemyksien ymmärtäminen, yhtäläisyyksien sekä erojen ymmärtäminen ja tieto yhteiskunnallisista epäkohdista, jotka kytkeytyvät kulttuurivähemmistöihin. Lisäksi siihen kuuluu tieto etnisistä ryhmistä ja niiden psykologisista, fysiologisista sekä biologisista eroavaisuuksista. (Abdelhamid ym. 2010, 33.) Jokaisessa kirjallisuuskatsaukseeni valitsemassa tutkimuksessa mainittiin **kulttuurisen tiedon** lisääntymisestä kansainvälisen opiskelun myötä (Hagen ym. 2009, 479–480; Hosio 2008, 34–36, 38–40; Kivinen 2005, 25, 27–29, 32, 34–35, 37–38, 41–42, 44; Koskinen ym. 2009, 506; Savolainen 2009, 28, 35–38, 50–52).

Opiskelijat oppivat ymmärtämään ihmisten erilaisuutta, omaa kulttuuritaustaa sekä vierasta kulttuuria paremmin (Hosio 2008, 38–39). Opiskelijat saivat vaihdon aikana lisää tietoa yhteiskunta-, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmistä (Hosio 2008, 34–36; Kivinen 2005, 37). He saivat myös tietoa terveys- ja sosiopoliittisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden vaikutuksista terveyteen (Hosio 2008, 34–35; Koskinen ym. 2009, 506). Esimerkiksi Savolaisen (2009, 38) tutkimuksessa hoitajat huomioivat, että naisten ja miesten välinen tasa-arvo ei ole kaikkialla itsestäänselvyys. Koskisen ym. (2009, 506) tutkimuksessa opiskelijat taas oppivat ymmärtämään sairauden ennaltaehkäisemisen tärkeyden. Opiskelijat pääsivät myös näkemään erilaisia sairauksia ja heidän ymmärryksensä maailman tapahtumista kasvoi (Hosio 2008, 36, 39–40).

Savolaisen (2009, 35–36, 50, 52) mukaan hoitajat oppivat kansainvälisen vaihdoin myötä ymmärtämään terveys- ja sairauskäsitteiden moniulotteisuutta ja kulttuurisidonnaisuutta. Hoitajat kertovat ymmärtävänsä, että potilaan kulttuuritausta vaikuttaa heidän kokemusmaailmaansa ja kokemukset sekä sairastamisesta että terveydestä ovat kulttuurisidonnaisia. Esimerkiksi kipu havaittiin kulttuurisidonnaiseksi ilmiöksi. Lisäksi he kertovat, että mielenterveysongelmat voidaan määritellä eri kulttuureissa eri tavalla. (Savolainen 2009, 35–36, 50.)

Kansainvälisen vaihdon aikana opiskelijoiden huomio kiinnittyi myös kulttuurillisiin eroavaisuuksiin (Hagen ym. 2009, 479–480; Kivinen 2005, 25, 27–29, 32, 34–35, 38, 41–42, 44; Savolainen 2009, 28, 37, 50–51). Hagenin ym. (2009, 479–480) tutkimuksessa mainittiin opiskelijoiden saaneen lisää tietoa erilaisista uskomuksista, lääkehoi-

dosta ja hoitotyön valtarakenteista. Tutkimuksessa kuitenkin kerrottiin, että opiskelijat huomasivat eri maiden hoitajien käyttävän samaa tietoa, hoitomenetelmiä ja tekniikoita. (Hagen ym. 2009, 479.) Kivisen (2005, 27–28, 35, 42, 44) tutkimuksessa opiskelijoiden huomio kiinnittyi esimerkiksi hoitotyön koulutukseen liittyviin tekijöihin, hoitotyöhön liittyviin valtasuhteisiin sekä hoidon laatuun.

Hoitajat pohtivat myös hoitajan asemaa ja sen eroavaisuuksia eri kulttuureissa (Savolainen 2009, 51). Opiskelijat saivat myös lisää tietoa erilaisista hoitotyön toimintaympäristöistä sekä perheen ja yhteisön merkityksestä potilaan hoidossa. Lisäksi he näkivät ja oppivat erilaisia työskentelytapoja. Esimerkiksi puhtauskäsitykset saattoivat poiketa totutuista käsityksistä. (Kivinen 2005, 25, 32, 34–35, 38, 41, 44; Savolainen 2009, 28, 37, 50.) Työskentelytapoihin liittyen esimerkiksi potilaskirjaus ja työn organisointi olivat erilaista. Opiskelijat löysivät harjoittelupaikoissaan eroavaisuuksia myös käyttäytymistavoista ja keskustelukulttuurista (Kivinen 2005, 25, 27, 29, 32, 41).

Abdelhamid ym. (2010, 33) määrittelee kulttuurisen taidon muun muassa taidoksi kerätä, suunnitella sekä toteuttaa potilaan kulttuuriset tarpeet huomioonottavaa hoitoa. **Kulttuurisissa taidoissa** tapahtui kehittymistä kansainvälisen opiskelun myötä (Hosio 2008, 36; Savolainen 2009, 35). Hoitajat kertovat oppineensa, että hoidon kokonaisvaltainen suunnittelu edellyttää potilaan kulttuuritaustan tiedostamista ja ymmärtämistä (Savolainen 2009, 35). Kokemukset erilaisista työskentelytavoista ja hoitoympäristöistä loivat uusia ulottuvuuksia hoitamiseen. Myös uusiin haasteisiin tarttumisen valmiudet lisääntyivät (Hosio 2008, 36). Osa Savolaisen (2009, 35) tutkimukseen osallistuneista hoitajista kuitenkin koki, ettei omaa hoitokulttuuria tulisi unohtaa ulkomaalaistaustaista potilasta hoidettaessa.

Hoitotyön kulttuuriseen kompetenssiin kuuluu erilaisuuden hyväksyminen ja sen kunnioittaminen. Lisäksi kulttuurisessa kompetenssissa etnosentrismi ei ole hallitseva ajattelutapa. Etnosentrismillä viitataan ajatteluun, jossa kulttuurit voidaan jaotella paremmuuden ja huonommuuden perusteella. (Abdelhamid ym. 2010, 32–34.) Kansainvälisen opiskelun myötä opiskelijoiden **arvomaailmassa ja asenteissa** tapahtui muutoksia (Hagen 2009, 480; Hosio 2008, 13, 36, 38; Savolainen 2009, 23–24, 35–36). Savolaisen (2009, 23) ja Hosion (2008, 38) tutkimuksissa selviää, että kansainvä-

linen opiskelu kasvatti suvaitsevaisuutta. Lisäksi Savolainen (2009, 51) ja Hosio (2008, 13, 36) kertovat joidenkin suomalaisten maininneen, että heidän arvostuksensa suomalaista terveydenhuoltojärjestelmää kohtaan kasvoi. Mielipiteitä herätti myös suomalainen koulutus, jonka merkittävänä heikkoutena on hoitajien mielestä vieraskielisten opintojen vähyys. Lisäksi hoitajat kertovat näkevänsä eri kulttuureista lähtöisin olevat kollegat voimavarana. (Savolainen 2009, 35–36, 51.) Savolaisen (2009, 23–24) tutkimuksessa jo työelämässä olevat hoitajat kertovat kansainvälisen opiskelun avartaneen maailmankatsomusta, lieventäneen mustavalkoajattelua ja muovanneen elämänasennetta. Myös ennakoluuloissa tapahtui hälvenemistä, ja opiskelijat kertoivat kunnioittaneen toisiaan erilaisuudesta huolimatta. (Hagen 2009, 480.)

Eettisestä näkökulmasta hoitotyön kulttuurinen kompetenssi on toimintaa, johon liittyy erilaisuuden kunnioittaminen, vähemmistöjen oikeuksien puolustaminen sekä epätasa-arvon ja yksiarvoisuuden vastustus. Siihen liittyy myös hoitajan rohkeus kyseenalaistaa ja ottaa puheeksi sellaisia toimintatapoja, jotka saattavat vahingoittaa potilasta. Keskeistä on myös hoitajan ymmärrys potilaan erilaista näkökantaa kohtaan, vaikkei hoitaja sitä hyväksyisikään. (Abdelhamid ym. 2010, 34–35.)

Kansainvälinen opiskelijakokemus herätti opiskelijoissa **eettistä ajattelua** (Hagen ym. 2009, 478–479; Koskinen ym. 2009, 504; Kivinen 2005, 30, 38; Savolainen 2009, 28). Opiskelijat kohtasivat hoitotyössään eettisiä ongelmia ja tulivat niistä tietoisemmiksi (Hagen ym. 2009, 479). Samalla he joutuivat pohtimaan omia eettisiä periaatteitaan (Koskinen ym. 2009, 504). Hoitotyön erilaisuus sai miettimään käytäntöjen moninaisuuksia sekä oikeaoppisuutta (Kivinen 2005, 38). Hagenin ym. (2009, 478–479) ja Kivisen (2005, 30) mukaan opiskelijat joutuivat ratkaisemaan kansainvälisen vaihdon aikana, toimiako oman ammatillisen tietämyksen ja kulttuuristen tapojen sekä arvojen mukaan vai seuratako vieraan kulttuurin käytänteitä. Opiskelijat kiinnittivät huomiota palvelujen epätasa-arvoisuuteen, stressaaviin hoitaja-potilas-kohtaamisiin, sopivuusrajoihin, seksuaaliterveydenhuollon käytäntöihin, yksityisyyden suojaamiseen, potilaiden itsemääräämisoikeuteen sekä hoidon yksilöllisyyteen (Koskinen ym. 2009, 504–505). Myös Hagenin ym. (2009, 478) tutkimuksessa opiskelijat kiinnittivät huomiota potilaiden oikeuksiin.

Kulttuurisen kompetenssin kasvu kansainvälisen opiskelun aikana on ensisijaisesti henkilökohtainen kasvuprosessi, johon liittyy esimerkiksi itseluottamuksen lisääntyminen (Abdelhamid 2010, 60). Hosion (2008, 36–37) sekä Savolaisen (2009, 24) mukaan kansainvälinen opiskelijakokemus kasvatti **persoonallisuuden piirteitä**, kuten itsenäisyyttä, itseluottamusta ja sopeutumiskykyä. Lisäksi opiskelijoiden kärsivällisyys, stressinsietokyky ja itsetuntemus kehittyivät (Hosio 2008, 36–37). Vaikka edellä mainitut persoonallisuuden piirteet eivät suoranaisesti ole hoitotyön kulttuurisen kompetenssin osa-alueita, ovat ne mielestäni välineitä monikulttuurisissa ympäristöissä työskentelemiseen.

Kaikissa viidessä tutkimuksessa kerrottiin opiskelijoiden kokemista tunteista, joita kansainvälisen opiskelun kokemukset herättivät. Opiskelijat nimesivät itse omia tunnetilojaan. (Hagen ym. 2009, 479; Hosio 2008, 16, 18; Kivinen 2005, 13; Koskinen ym. 2009, 503, 506–507; Savolainen 2009, 49, 52, 24.) Tästä päätellen opiskelijat havaitsivat omia tunnetilojaan ja osasivat myös nimetä niitä. Lisäksi kansainväliset kokemukset kulttuurisista eroavaisuuksista sekä reflektiot niistä aiheutuvista tunnetiloista auttoivat opiskelijoita kehittämään uusia näkökulmia hoitotyön ymmärtämiseen. Ne myös kasvattivat ymmärrystä erilaisten kulttuurien vaikutuksesta ympäröivään maailmaan. (Koskinen ym. 2009, 507.)

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelua

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia kulttuurisen kompetenssin kehittymisen näkökulmasta kansainvälisen vaihto-opiskelun myötä. Opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaukseen valikoidut tutkimukset analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimustulosten mukaan kansainvälisellä vaihto-opiskelulla on vaikutusta hoitotyön opiskelijoiden kulttuurisen kompetenssin kehittymiseen. Kehittymistä tapahtuu kirjallisuuskatsaukseen valikoitujen tutkimusten perusteella kulttuuristen tietojen, taitojen, tietoisuuden ja kohtaamisen, motivaation ja kiinnostuksen, arvomaailman ja asenteiden, vuorovaikutustaitojen, eettisen ajattelun ja opiskelijan persoonallisuuden piirteiden osalta.

Opinnäytetyön tulokset ovat yhteneväisiä kulttuurisen kompetenssin määritelmän kanssa. Abdelhamidin ym. (32–33) mukaan kulttuurinen kompetenssi koostuu kuudesta eri osa-alueesta, joita ovat kulttuurinen tieto, kulttuurinen tietoisuus, kulttuurinen taito, kulttuurinen kohtaaminen, kulttuurinen tahto ja kulttuurinen herkkyyks. Kulttuurinen tahto vastaa muodostamaani kiinnostus ja motivaatio -yläluokkaa. Kulttuuriseen herkkyyteen sisältyvät mainitsemani vuorovaikutustaidot. Siihen sisältyy myös erilaisuuden hyväksymisen ja empatiakyvyn taito, joka viittaa arvomaailmaan ja asenteisiin. Abdelhamidin ym. (34–35) mukaan monikulttuuriseen hoitotyöhön kuuluu myös eettinen näkökulma, johon liittyy esimerkiksi erilaisten kulttuuriin sidoksissa olevien toimintatapojen kyseenalaistaminen. Tämä voidaan ajatella liittyvän muodostamaani eettinen ajattelu -yläluokkaan. Eettistä ajattelua pidän myös tärkeänä sairaanhoitajan eettisten ohjeiden näkökulmasta, sillä ohjeissa mainitaan kansainvälisyydestä ja monikulttuurisuutta huomioivasta ja kunnioittavasta hoitotyöstä (Sairaanhoitajaliitto 2014).

Persoonalliset piirteet eivät varsinaisesti ole kulttuurisen kompetenssin osa-alue, mutta halusin tuoda sen tutkimustuloksissani esille, sillä tutkimuksissa mainittiin myös opiskelijoiden persoonallisuuden kehittymisen kasvaminen (Hosio 2008, 36–37, Savolainen 2009, 24). Koskisen (2005, 8.) tutkimuksessa liittyen kulttuurisen kompetenssin kehittymiseen hoitotyön vaihto-opiskeluohjelmassa kerrotaan, että opiskelijoiden ominaispiirteet vaikuttivat siihen, kuinka he reagoivat kulttuurieroihin. Sopeutumiskyky, henkilökohtainen kypsyys, motivaatio ja vaihtoon lähtemisen motiivit olivat niistä keskeisimpiä. Lisäksi itseluottamusta ja uskoa omaan hoitotyön taitoihin kasvatti tunne siitä, että selviää ylitsepääsemättömiltä tuntuista ongelmista (Koskinen 2005, 8).

Hoitotieteen tutkijoista esimerkiksi Campinha-Bacote kertoo kulttuurisen kompetenssin mallinsa osa-alueiden liittyvän toisiinsa. Lisäksi tulivuorenpurkausmallissaan hän korostaa tahtoa kulttuurisen kompetenssin oppimisen laukaisevana tekijänä. (Abdelhamid ym. 2010, 35–37.) Toisessa mallissaan kulttuurinen kohtaaminen on avaintekijä muiden kulttuurisen kompetenssin osa-alueiden oppimiselle (Campinha-Bacote 2014). Muodostamani kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueet ovat myös kytköksissä keskenään. Esimerkiksi kulttuurinen tietoisuus, kulttuurinen tieto ja kulttuurinen taito liittyvät ja vaikuttavat toisiinsa, sillä ilman tietoa sairaanhoitaja ei voi toteuttaa

laadukasta hoitotyötä. Lisäksi vieraasta kulttuurista tulevan potilaan kohtaamisessa tarvitaan vuorovaikutustaitoja. Myös tieto vieraan kulttuurin käyttäytymis- ja kommunikatiotavoista voi auttaa vuorovaikutustilanteissa. Mielestäni kulttuurisen kompetenssin kehittämiseen tarvitaan ennen kaikkea motivaatiota, joten motivaatio ja asenteet ovat kytköksissä muihin kulttuurisen kompetenssin osa-alueisiin.

Koskisen (2005, 11) mukaan kulttuurisokki ja siitä selviytyminen ovat tärkeä osatekijä kulttuurisen kompetenssin kehittymiselle. Kulttuurisokki tarkoittaa vieraan kulttuurin kohtaamisesta aiheutuvaa ahdistusta ja sopeutumattomuuden tunteita. Se on luonnollinen, jopa välttämätönkin reaktio muutoksessa ja uuteen kulttuuriin tutustumisessa. (Aalto-yliopisto 2014.) Opinnäytetyöhöni valikoiduissa tutkimuksissa opiskelijat kuvasivat erilaisia tunteitaan, joita vieras kulttuuri heissä herätti. (Hagen ym. 2009, 479; Hosio 2008, 16, 18; Kivinen 2005, 13; Koskinen ym. 2009, 503, 506–507; Savolainen 2009, 49, 52, 24.) Esimerkiksi Savolainen (2009, 39) kertoo tutkimuksessaan, että Afrikan maissa kansainvälisessä harjoittelussa olleet kokivat ahdistavia tunnekokemuksia liittyen kuoleman jatkuvaan läsnäoloon ja suureen lapsikuolleisuuteen. Kyseiset ahdistavat tunnekokemukset voidaan tulkita kulttuurisokin oireiksi ja välineeksi kulttuurisen kompetenssin kehittymiselle.

Vertailin myös kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusten tuloksia kulttuurisen kompetenssin kehittymisestä keskenään. Viidestä tutkimuksesta jokaisessa mainittiin kulttuurisen tiedon ja vuorovaikutustaitojen kasvusta (Hagen ym. 2009, 479–480; Hosio 2008, 34–36, 38–40; Kivinen 2005, 25, 27–29, 32, 34–35, 37–38, 41–42, 44; Koskinen ym. 2009, 504, 506–507; Savolainen 2009, 24, 28, 35–38, 50–52). Tutkimustulosten perusteella kulttuurinen tieto ja vuorovaikutustaidot voidaan ajatella yleisimmiksi kulttuurisen kompetenssin kehittymisen osa-alueiksi kansainvälisessä vaihto-opiskelussa. Lisäksi eri tutkimuksissa painotettiin eri osa-alueita. Esimerkiksi Kivisen (2005, 25, 27–29, 32, 34–35, 37–38, 41–42, 44) tutkimuksessa pääpainona oli kulttuurisen tiedon oppiminen. Hagenin ym. (2009, 478–409) ja Koskisen ym. (2009, 504) tutkimuksissa keskityttiin muita tutkimuksia enemmän eettiseen ajatteluun. Kulttuurisesta tietoisuudesta puhuttiin vain Hosion (2008, 38) tutkimuksessa.

Otin opinnäytetyössäni huomioon myös aikaisemmat aiheesta tehdyt kirjallisuuskatsaukset. Esimerkiksi Button ym. (2005, 315–324) ovat tehneet kirjallisuuskatsauksen

kansainvälisen opiskelun vaikutuksista hoitajien persoonalliseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kansainvälinen opiskelukokemus vaikuttaa positiivisesti kulttuurieroavaisuuksien oppimiseen, terveydenhuoltojärjestelmien ja hoitokäytäntöjen vertailuun ja persoonalliseen kehitykseen. Kyseiset osa-alueet tulevat myös ilmi opinnäytetyöni tutkimustuloksissa.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusten tekemiseen kuuluu sen luotettavuuden arviointi. Pudas-Tähkän ja Axelinin mukaan (2007, 53) kirjallisuuskatsaus on tiukat kriteerit täyttävä toistettavissa oleva tutkimus, jonka eri vaiheita kuuluu arvioida kriittisesti. Aineistohaun onnistumisen arvioimisessa tutkitaan, kuinka edustavasti aihetta koskeva tieto on kartoitettu (Pudas-Tähkä & Axelin 2007, 53). Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa huolellinen selvitys tutkimuksen kaikista vaiheista. Tutkimuksen tekemisessä täytyy ottaa huomioon myös eettinen näkökulma. Jotta tutkimus olisi eettisesti hyvä, sen tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tiedonhankintamenetelmien kuuluu soveltaa tieteellisen tutkimuksen kriteereitä. Raportoinnin kuuluu olla selkeää ja käytetyt menetelmät tulee selostaa huolellisesti. Mahdolliset tutkimuksen puutteet on myös tuotava julki. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–27, 232.)

Opinnäytetyöni tutkimustulosten luotettavuutta voi heikentää esimerkiksi valittujen tutkimusten pieni määrä ja myös se, että tutkimuksen tekijöitä oli vain yksi. Lisäksi vieraskielisten lähteiden käytössä on aina käännösvirheiden riski. Aineistonhakuprosessin kautta valitsemani tutkimukset eivät täysin vastanneet alkuperäisiä määrittelemiäni kriteerejä. Savolaisen (2009) tutkimuksessa tutkimuskohteena ovat jo valmistuneet hoitajat. Lisäksi Hagenin ym. (2009) tutkimuksessa käsitellään Malawiin vaihtoon lähteneitä norjalaisia mutta myös malawilaisia opiskelijoita, jotka työskentelivät norjalaisten kanssa Malawissa. Lisäksi yhdessä tutkimuksessa opiskelijoiden kansainvälinen opiskelu ajoittui 1997-luvulle, vaikka tarkoitukseni oli ottaa kirjallisuuskatsaukseen mukaan vain 2000-luvulla toteutuneita vaihtoja. Halusin kuitenkin ottaa kyseiset tutkimukset mukaan kirjallisuuskatsaukseen, sillä ne vastasivat tutkimuskysymykseeni muutoin hyvin. Myös tutkimusten kohderyhmien henkilömäärät vaihtelivat tutkimuksissa suuresti. Esimerkiksi Hagenin ym. (2009) tutkimuksen viisi osallistujaa ei anna niin luotettavaa tulosta kuin Koskisen ym. (2009) 48 osallistujaa.

Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset analysoin induktiivisen sisällönanalyysin mukaisesti. Opinnäytetyössäni kerron myös tutkimuksen eri vaiheista. Pyrin myös valitsemaan ajankohdaltaan mahdollisimman tuoreita lähteitä. Käyttämäni lähteet ovat kahta lukuun ottamatta julkaistu 2000-luvulla, mikä olikin yksi lähteiden valintakriteereistä. Kansallisten lähteiden lisäksi käytin myös kansainvälisiä lähteitä. Kansainvälisten lähteiden käyttö opinnäytetyössäni oli järkevää, sillä valitsemaani aiheetta on tutkittu kansainvälisellä tasolla enemmän. Tutkimusten valintakriteerinä oli myös se, että opiskelijoiden kokemusten piti liittyä joko harjoittelu- tai opiskelijavaihtoon. Tutkimukseen valikoidut tutkimukset liittyivät erityisesti harjoittelijavaihtoihin, mitä pidinkin tutkimuskysymykseeni paremmin vastaavana vaihtoehtona.

Opinnäytetyöni tulokset eivät ole yleistettävissä. Kirjallisuuskatsaukseeni valittujen tutkimusten määrä ei ole riittävä yleistysten tekemiseen. Kaikki opiskelijat voivat esimerkiksi oppia uutta kulttuureihin liittyvää tietoa vaihto-opiskelun myötä, mutta tiedon sisältö ei ole välttämättä samanlainen. Lisäksi kaikki opiskelijat eivät kehity kaikissa kulttuurisen kompetenssin osa-alueissa vaihto-opiskelun aikana. Se ei ole mahdollista, sillä kulttuurisen kompetenssin kehittymiseen liittyvät tekijät, kuten esimerkiksi opiskelijoiden persoonallisuuden piirteet, vaihto-opiskelun järjestelyt ja ohjaus sekä kulttuurisokista selviytyminen vaikuttavat kulttuurisen kompetenssin oppimiseen (Koskinen 2005, 2–13). Lisäksi Abdelhamidin ym. (2010, 36) mukaan kulttuurisen kompetenssin oppiminen on päättymätön taival, jonka aikana kehittymistä tapahtuu. Tästä näkökulmasta kulttuurisessa pätevyyydessä ei voi koskaan saavuttaa täydellisyyttä.

Opinnäytetyö antaa kuitenkin näkökulmaa sille, missä kulttuurisen kompetenssin osa-alueissa voi tapahtua kehitystä kansainvälisen opiskelun myötä. Lisäksi tutkimus on mielestäni kattava kansainväliseen opiskeluun osallistuvien maiden näkökulmasta. Kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusten kansainvälisen opiskelun lähtö- tai kohdemaita oli useita peräti viidestä maanosasta: Euroopasta, Pohjois-Amerikasta, Afrikasta, Aasiasta sekä Australiasta ja Oseanista.

Opinnäytetyön aiheeni on tärkeä ja ajankohtainen. Sairaanhoitajien ja kansojen maailmanlaajuinen muuttoliike, pula sairaanhoitajista (Douglas 2011, 317) sekä ulkomaa-

laistaustaisten potilaiden ja kollegojen lisääntyminen vaativat monikulttuurisen hoitotyön tietoja ja taitoja. Opinnäytetyölläni kannatan hoitotyön opiskelijoiden kansainvälistä vaihto-opiskelua ja korostan monikulttuurisen hoitotyön tärkeyttä. Käsittämäni aihe voi myös olla mielenkiintoinen kansainvälistä opiskelua harkitsevien tai vaihdossa olleiden hoitotyön opiskelijoiden näkökulmasta. Opinnäytetyössä tulee ilmi myös ulkomailla työskentelemiseen vaadittavia ominaisuuksia. Monikulttuurisen hoitotyön opetus tärkeä osa koulutusta, ja opetuksen myötä opiskelijatkin voivat saada enemmän irti kansainvälisestä vaihto-opiskelusta. Opinnäytetyö vaikutti myös omaan oppimiseeni. Opin kirjallisuuskatsauksen tekemisestä ja sain uutta tietoa monikulttuurisen hoitotyön ulottuvuuksista. Pystyn myös paremmin hahmottamaan omaa kansainvälistä opiskelukokemustani ja kulttuurisen kompetenssin kehittymistä sen myötä.

7.3 Jatkotutkimus- ja kehittämisehdotukset

Hoitotyön kulttuurinen kompetenssi on laaja käsite, ja sitä on mahdollista tutkia useasta eri näkökulmasta. Aiheesta on tehty useita kansallisia ja kansainvälisiä tutkimuksia. Kulttuurista kompetenssia on tutkittu niin hoitajien ja opiskelijoiden mutta myös potilaiden ja asiakkaiden näkökulmasta. Lisäksi kulttuurinen kompetenssi ei ole ainoastaan hoitotyöhön liittyvä ilmiö, vaan sitä tarvitaan myös muissa ammateissa ja ihmisen arkielämässä.

Opinnäytetyön aihetta tarkastellessa mahdollista olisi ollut keskittyä vain muutamaaan osa-alueeseen, jolloin opiskelijoiden kehittymisestä olisi saanut ehkä syvällisemmän kuvan. Halusin toteuttaa tutkimuksen kirjallisuuskatsauksena, vaikka aiheesta olisi voinut olla mahdollista tehdä myös laadullinen tai määrällinen tutkimus. Olisin esimerkiksi voinut tehdä kyselylomakkeen ammattikorkeakoulujen opiskelijoille, jotka ovat olleet ulkomailla kansainvälisessä vaihdossa tai ovat tulleet ulkomailta Suomeen vaihtoon.

Kaiken kaikkiaan aiheesta on mahdollista tehdä useita erilaisia tutkimuksia, ja mielestäni niille on tarvetta maailman globaalistumisen näkökulmasta. Monikulttuurisuus voi aiheuttaa myös ristiriitoja ja hämmennystä, ja siksi ilmiöön tulee kiinnittää huomiota. Monikulttuuristen taitojen oppiminen auttaa esimerkiksi hoitajaa kulttuuriselta taustaltaan erilaisen potilaan kohtaamisessa ja voi ehkäistä ristiriitojen syntymistä.

LÄHTEET

Aalto-yliopisto 2014. Kansainvälistyminen ja opinnot ulkomailla. Vaihdon aikana. WWW-dokumentti. <https://into.aalto.fi/display/fimasterelec/Vaihdon+aikana>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.7.2015.

Abdelhamid, Pirkko, Juntunen, Anitta & Koskinen, Liisa 2010. Monikulttuurinen hoitotyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Alexander, Judith, Andrews-Robards, Karen, Beagle, Carolyn, Butler, Pam, Dougherty, Deborah, Solotkin, Kathleen & Velotta, Catherine 1994. Madeleine Leininger: Kulttuurilähtöisen hoidon teoria. Teoksessa Marriner-Tomey, A. (toim.) Hoitotyön teoreetikot ja heidän työnsä. Helsinki: Sairaanhoidtajien koulutussäätiö. 410–431.

Button, Lori, Green, Barbara, Tengnah, Cassam, Johansson, Inez & Baker, Christine 2005. The impact of international placements on nurses' personal and professional lives: literature review. Integrative literature reviews and meta-analyses. Journal of Advanced Nursing 50(3), 315–324. PDF-dokumentti. <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.ami.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=af66a115-6cff-4bb5-acc0-85836f9e0bde%40sessionmgr4004&vid=8&hid=4201>. Ei päivitystietoa. Luettu 25.7.2015.

Campinha-Bacote, Josepha 2014. Transcultural C.A.R.E. Associates. The Process of Cultural Competence in the Delivery of Healthcare Services. <http://www.transculturalcare.net/>. Päivitetty 2014. Luettu 14.4.2015.

CIMO 2014a. Korkeakoulujen vaihto-opiskelu koulutusaloittain 2013. PDF-dokumentti. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/32236_3._Korkeakoulut_koulutusaloittain2013.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 12.4.2015.

CIMO 2014b. Opiskelijaliikkuvuus Suomesta 2003-2013. PDF-dokumentti. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/32326_Opiskelijaliikkuvuus_Suomesta.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 12.4.2015.

CIMO 2014c. Vaihto-opiskelun 10 yleisintä kohde- ja lähtömaata 2013. PDF-dokumentti. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/32239_6._Korkeakoulut_yleisimmatkohde-lahtomaat2013.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 12.4.2015.

CIMO 2012. Muutosvoimat ja strategiset päämäärät. WWW-dokumentti. http://www.cimo.fi/mika_on_cimo_/strategia_2020/muutosvoimat_ja_strategiset_paa_määrät. Päivitetty 6.7.2012. Luettu 19.4.2015.

CIMO 2015a. Erasmus+ korkeakoulutuksille. WWW-dokumentti.

<http://www.cimo.fi/ohjelmat/erasmusplus/korkeakoulutukselle>. Päivitetty 1.4.2015.
Luettu 2.5.2015.

CIMO 2015b. Muuttaako ulkomaanjakso opiskelijan asenteita? FAKTAA EXPRESS 1A/2015. PDF-dokumentti.
http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/55122_Faktaa_Express_1A_2015.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 19.4.2015.

CIMO 2007. Opiskelija ja harjoitteluvaihto. WWW-dokumentti.
http://www.cimo.fi/ohjelmat/2007/erasmus/liikkuvuus/opiskelija-_ja_harjoittelijavaihto. Päivitetty 10.3.2014. Luettu 22.7.2015.

Collins, John 2015. Nursing cultural competencies: improving patient care Quality and Satisfaction. Ohio nurses review. January/February 2015, 10–11. PDF-dokumentti.
<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.ami.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=a5dd7e21-a087-4eb2-a958-a1dc377883b0%40sessionmgr4005&vid=9&hid=4214>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.7.2015.

Douglas, Marilyn, Pierce, Joan, Rosenkoetter, Marlene, Pacquiao, Dula, Callister, Lynn, Hattar-Pollara, Marianne, Lauderdale, Jana, Milstead, Jeri, Nardi, Deena & Purnell, Larry 2011. Standards of Practice for Culturally Competent Nursing Care: 2011 Update. Journal of Transcultural Nursing 22(4) 317–333. PDF-dokumentti.
http://www.tcn.org/files/Standards_of_Practice_for_Cult_Comp_Nsg_care-2011_Update_FINAL_printed_copy_2_.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 20.7.2015.

Gästren, Martina 2013. Käsiteanalyysi hoitotyön kulttuurisesta kompetenssista. Metropolia ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23768/Gastrin_Martina.pdf?sequence=1. Ei päivitystietoa. Luettu 18.7.2015.

Hagen, L., Munkhondya, B. & Myhre, K. 2009. Similarities and mutual understanding: exchange experiences in Malawi for host and guest students. International Nursing Review 56, 476–482. Academic Journal. PDF-dokumentti.
<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.ami.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=4e809ffa-d661-4049-87b6-5465d4d2e2fe%40sessionmgr112&vid=14&hid=124>. Ei päivitystietoa. Luettu 17.7.2015.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hosio, Sanna 2008. Kansainvälinen opiskelukokemus ja siinä kohdatut ongelmat - hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu. PDF-dokumentti.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/39458/gradu2008hosio.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2015.

Hyypä, Harri, Kiviniemi, Liisa, Kukkola, Jani, Latomaa, Timo & Sandelin, Pirkko 2015. Kokemuksen tutkimuksen ulottuvuudet. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulu

tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 9. <http://www.oamk.fi/epooki/2015/kokemuksen-tutkimuksen-ulottuvuudet/>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.5.2015.

Isojärvi, Jaana 2011. Tutkimuskysymyksestä hakustrategiaksi: PICO-asetelma informaation työkaluna. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Osaamisen ytimessä – tietoaaineistot tutuiksi. BMF ry:n kevätseminaari 13.4.2011. Kuopio. <http://www.bmf.fi/file/view/PICO-asetelma+informaation+ty%C3%B6kaluna.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 22.4.2015.

Janhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.

Johansson, Kirsi 2007. Kirjallisuuskatsaukset – huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Johansson, Kirsi, Axelin, Anna, Stolt, Minna & Ääri, Riitta-Liisa 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Jääskeläinen, Ina 2013. ”...ne on kaikki sellasta pääomaa joka sit on ihmisessä...” Suomalaisen vaihto-opiskelijoiden näkemys kulttuurienvälisen kompetenssin kehittymiseen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu. PDF-dokumentti. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41991/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201308172167.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2015.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2015. Kokemus ja käsitys. Opinnäytetyöpakki. <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Kokemus-ja-kasitys>. Ei päivitystietoa. Luettu 12.5.2015.

Kivinen, Pirkko 2005. Hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia vaihto-opiskelun aikana. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu. PDF-dokumentti. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/92867/gradu00666.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2015.

Koskinen, Liisa 2005. Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen hoitotyön vaihto-opiskelussa. Hoitotiede 17 (1), 2–13.

Koskinen, L., Campbell, B., Aarts, C., Chassé, F., Hemingway, A., Juhansoo T., Mitchell M.P., Marquis F.L., Critchley, K.A. & Nordstrom, P.M. 2009. Enhancing cultural competence: Trans-Atlantic experiences of European and Canadian nursing students. International Journal of Nursing Practice 15, 502–509. Academic Journal. PDF-dokumentti. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.mikkeli.ammk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=4e809ffa-d661-4049-87b6-5465d4d2e2fe%40sessionmgr112&vid=18&hid=124>. Ei päivitystietoa. Luettu 17.7.2015.

Kääriäinen, Maria & Lahtinen, Mari 2006. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimustiedon jäsentäjänä. Hoitotiede 18 (1), 37–45.

Mikkelin ammattikorkeakoulu 2015. Kansainväliset opinnot. WWW-dokumentti. http://www.mamk.fi/kansainvaliset_opinnot. Ei päivitystietoa. Luettu 19.4.2015.

Pudas-Tähkä, Sanna-Mari & Axelin, Anna 2007. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aiheen rajausta, hakutermit ja abstraktien arviointi. Teoksessa Johansson, Kirsi, Axelin, Anna, Stolt, Minna & Ääri, Riitta-Liisa 2007. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Reunanen, Merja 2012. Erilliskuvaus kansainvälisyyteen. PDF-dokumentti. http://www.mamk.fi/soleopsliitteet/sh_kv2015.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 19.4.2014.

Rouhiainen, Aulikki 1999. Tiedostamisen, kriittisen ajattelun ja reflektoinnin merkitys oppimisen osana. Carl Rogersin humanistisen oppimisen näkemyksen ja Jack Mezirowin oppimisen näkemyksen puitteissa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu. PDF-dokumentti. [tiehttp://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/pg/rouhiainen/tiedosta.pdf](http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kas/kasva/pg/rouhiainen/tiedosta.pdf). Ei päivitystietoa. Luettu 18.7.2015.

Sairaanhoitajaliitto 2014. Sairaanhoitajan eettiset ohjeet. WWW-dokumentti. <https://sairaanhoitajat.fi/jasenpalvelut/ammattillinen-kehittyminen/sairaanhoitajan-eettiset-ohjeet/>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.7.2015.

Savolainen, Henna 2009. Sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien kokemuksia kansainvälisestä vaihto-opiskelusta. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu. PDF-dokumentti. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81224/gradu04023.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2015.

Vartia, Niini 2009. Kotona kaikkialla. Helsinki: Kirjapaja.

Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

Tutkimus	Tutkimusaihe	Kohderyhmä, otoskoko, menetelmä	Keskeiset tulokset	Oma intressi opinnäytetyön kannalta
”Enhancing cultural competence: Trans-Atlantic experiences of European and Canadian nursing students.” (Koskinen ym. 2009.)	Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen Atlantin ylittävässä harjoitteluvaihdossa, jossa näkökulmana hoitotyön opiskelijoiden kokemukset maaseutuväestön keskuudessa.	Tutkimuskohteena 48 hoitotyön vaihto-opiskelijaa Euroopasta (21) ja Kanadasta (27). Eurooppalaiset opiskelijat olivat Englannista, Suomesta, Virosta ja Ruotsista. Tutkimus toteutettiin vuosina 2004-2007. Vaihto-ajan pituus oli 8-16 viikkoa. Opiskelijat reflektoivat kulttuurisia kokemuksiaan käyttämällä apuna Critical incident -menetelmää, jossa he keräsivät havaintoja tilanteista, jotka tuntuivat merkittäviltä ja herättivät tunteita. Opiskelijoiden kirjoittamia tekstejä menetelmän avulla syntyi 134. Kirjoitelmat analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.	Oppimiskokemukset liittyivät eettisiin kysymyksiin, kulttuuriin ja sosiaaliin eroihin, terveydenhuollon epätasearvoisuuteen, väestöjen terveyteen ja hyvinvointiin sekä henkilökohtaiseen ja ammatilliseen tietoisuuteen. Tutkimus loi uusia näkökulmia ja ehdotuksia hoitotyön opetukseen ja kulttuurisen kompetenssin kehittämiseen.	Opiskelijoiden kulttuuristen kokemusten reflektiot.
Hoitotyön opiskelijoiden	Englannissa vaihdossa olleiden	Kohderyhmänä ovat keväällä 1997 Eng-	Opiskelijoiden oppimiskoke-	Opiskelijoiden kokema kult-

Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

oppimiskoke- muksia vaihto- opiskelun aika- na. (Kivinen 2005.)	suomalaisten hoi- totyön opiskelijo- iden oppimisko- kemukset hoito- työstä.	lannissa olleet suo- malaiset sairaanhoita- ja- ja terveydenhoita- jaopiskelijat. Kvalitatiivinen tut- kimus. Aineisto ke- rätty haastattelemalla kuutta sairaanhoitaja- ja terveydenhoitaja- opiskelijaa vaihdon aikana ja heti sen jälkeen.	mukset liittyvät vahvimmin kult- tuurisidonnaisiin vuorovaikutus- ja arvokysymyksiin.	tuuriosaamisen kasvu vaihto- opiskelun myötä.
Kansainvälinen opiskelukoke- mus ja siinä kohdatut on- gelmat - hoitotyön opis- kelijoiden arvi- oimana. (Hosio 2008.)	Kansainvälisen opiskelun vaikutus hoitotyön opiske- lijän kokemana ammattilliseen, persoonalliseen ja kognitiiviseen kehittymiseen sekä kulttuu- riosaamiseen. Li- säksi tutkimukses- sa selvitetään kan- sainväliseen opis- keluun liittyviä ongelmia opiskeli- joiden näkökul- masta.	Verkkokysely kysely- lomakkeella. Tutkimukseen osal- listui vuosina 2006- 2007 kansainvälises- sä vaihdossa olleet 84 suomalaista tervey- denhoitaja-, sairaan- hoitaja-, kätilö- ja ensihoitajaopiskeli- jaa.	Kansainvälinen opiskelu lisää opiskelijoiden tietämystä hoito- työstä ja tervey- denhuollosta muissa maissa. Se vaikuttaa mm. opiskelijan itse- näisyyteen, ar- vomaailmaan ja kulttuuritietä- mykseen. Lisäksi se kasvattaa opiskelijan kieli- taitoa. Käytännön harjoittelussa kohdattiin eniten ongelmia vaih- don aikana.	Opiskelijoiden kulttuurisen asiantuntijuu- den ja amma- tillisuuden kehittyminen vaihdon aika- na.
Similarities and mutual under-	Malawialaisten ja norjalaisten hoito-	Kvalitatiivinen tut- kimus, jossa aineisto	Opiskelijat löysi- vät eroavaisuuk-	Mitä opiskeli- jat oppivat

Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

standing: exchange experiences in Malawi for host and guest students. (Hagen ym. 2009.)	työno opiskelijoiden kokemuksia 8 viikon harjoittelujaksosta Malawia-ssa vuonna 2006. Malawialaiset ja norjalaiset työskentelivät pareina.	kerättiin haastatella. Tutkimukseen osallistui kaksi norjalaista ja 3 Malawialaista opiskelijaa.	sia ja yhtäläisyyksiä hoitotyön käytännöistä. Kulttuurinen kompetenssi, sosiaaliset taidot ja hoitotaidot kehittyivät.	vaihdon aikana toisiltaan ja työharjoittelusta kulttuurisen kompetenssin näkökulmasta.
Sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien kokemuksia kansainvälisestä vaihto-opiskelusta. (Savolainen 2009.)	Kansainvälisen vaihto-opiskelun merkitys hoitotyön ammatilliseen, persoonalliseen ja kulttuuriseen asian- tuntuuden kehittymiseen.	Kvalitatiivinen tutkimus, jossa aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Tutkimukseen osallistui 8 suomalaista hoitotyöntekijää (sairaanhoitajia ja terveydenhoitajia), jotka ovat olleet kansainvälisessä vaihdossa opiskeluaikanaan. Vaihto-opiskelusta oli kulu- nut aikaa 6-10 vuotta.	Kansainvälinen vaihto-opiskelu kasvattaa hoitotyössä vaadittavia voimavaroja, valmiuksia ja asenteita toteuttaa kulttuurinmu- kaista hoitotyötä.	Kansainväli- sen harjoitte- luvaihdon vai- kutus työelämään kulttuurisen kompetenssin näkökulmasta.

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

Tutkimus	Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Kansainvälinen opiskelukokemus ja siinä kohdatut ongelmat - hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. (Hosio 2008.)	”vaikutusta tietoisuuteen omasta kulttuuritaustasta - -, tietoisuuteen vieraista kulttuureista - - sekä vuorovaikutukseen muista kulttuureista tulleiden ihmisten kanssa”	Vaikuttaa tietoisuuteen omasta kulttuuritaustasta Vaikuttaa tietoisuuteen vieraasta kulttuurista Vaikuttaa vuorovaikutuksen kehittymiseen	Tietoisuus omasta kulttuuritaustasta Tietoisuus vieraasta kulttuurista Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Kulttuurinen tietoisuus Kulttuurinen tietoisuus Vuorovaikutustaidot
	”Erilaiset tavat, uskonnot ja monikulttuurisuus avarsivat maailmankuvaa ja lisäsivät erilaisuuden ymmärtämistä.”	Maailmankuvan avartuminen Erilaisuuden ymmärtäminen	Maailmankuvan avartuminen Erilaisuuden ymmärtäminen	Kulttuurinen tietoisuus Kulttuurinen tieto
	”vaikutusta oman kulttuuritaustan ja etnisen taustan ymmärtämiseen.”	Oman kulttuuritaustan ja etnisen taustan ymmärtämisen kasvaminen	Kulttuuritaustojen ymmärtäminen	Kulttuurinen tieto
	”vaikutusta - - suvaitsevaisuuteen ja mielipiteisiin monikulttuurisuudesta.”	Vaikutusta suvaitsevaisuuteen Mielipiteiden kehittyminen monikulttuurisuudesta	Suvaitsevuuden kehittyminen Mielipiteiden kehittyminen	Arvomaailma ja asenteet
	”Tietämys erilaisista terveydenhuoltojärjestelmistä - - ja tietämys	Tieto erilaisista terveydenhuoltojärjestelmistä lisääntyi	Tietoa erilaisista terveydenhuoltojär-	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	terveys- ja sosiopoliittisten tekijöiden vaikutuksesta yksilön terveyteen - - lisääntyivät”	Tieto terveys- ja sosiopoliittisten tekijöiden vaikutuksista terveyteen lisääntyi	jestelmistä ja niiden vaikutuksesta terveyteen	
	”Kykyyn työskennellä moniammatillisissa ryhmissä - -, konfliktitilanteisiin suhtautumiseen - - ja potilaan kohtaamistaitoihin”	Moniammatillisissa ryhmissä työskentelemisen kehittyminen Konfliktitilanteisiin suhtautumisen kehittyminen Potilaan kohtaamistaitojen kehittyminen	Moniammatillisissa ryhmissä työskentelemisen kehittyminen Konfliktitilanteisiin suhtautumisen kehittyminen Potilaan kohtaamistaitojen kehittyminen	Vuorovaikutustaidot Vuorovaikutustaidot Kulttuurinen kohtaaminen
	”motivoiduin lähtemään ulkomaille töihin”	Kiinnostus tehdä töitä ulkomailla	Kiinnostus tehdä töitä ulkomailla	Kiinnostus ja motivaatio
	”lisänneen valmiutta ammatillisiin haasteisiin sekä lisänneen ammatillista varmuutta.”	Ammatillisiin haasteisiin liittyvän valmiuden kehittyminen Ammatillisen varmuuden kehittyminen	Uusiin ammatillisiin haasteisiin tarttumisen valmiuksien lisääntyminen Itsevarmuuden kehittyminen	Kulttuurinen taito Persoonallisuuden piirteet
	”suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän	suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän	suomalaisen terveyden-	Arvomaailma ja asenteet

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	arvostaminen lisääntyi.”	arvostaminen lisääntyi	huoltojärjestelmän arvostaminen lisääntyi	
	”mahdollisuuden nähdä erilaisia sairauksia, hoitokäytäntöjä, hoitokulttuuria ja hoitajan työnkuvaa sekä toi mahdollisuuden tutustua erilaisiin sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmiin.”	<p>Erilaisten sairauksien näkeminen</p> <p>Erilaisiin hoitokulttuureihin tutustuminen</p> <p>Erilaisiin sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmiin tutustuminen</p>	<p>Erilaisten sairauksien näkeminen</p> <p>Tietoa erilaisista hoitokulttuureista</p> <p>Tietoa erilaisista terveydenhuoltojärjestelmistä</p>	<p>Kulttuurinen tieto</p> <p>Kulttuurinen tieto</p> <p>Kulttuurinen tieto</p>
	”Uusia ulottuvuuksia hoitamiseen, uusia käytännön asioita hoitamiseen ja valmius tarttua uusiin haasteisiin parani.”	<p>Uusien hoitamisen ulottuvuuksien kehittyminen</p> <p>Uusiin haasteisiin tarttumisen valmiuksien lisääntyminen</p>	<p>Uusien hoitamisen näkökulmien kehittyminen</p> <p>Uusiin ammatillisiin haasteisiin tarttumisen valmiuksien lisääntyminen</p>	<p>Kulttuurinen taito</p> <p>Kulttuurinen taito</p>
	”laajempi näkökulma ammatilliseen työskentelyyni.”	Laajemman näkökulman kehittyminen työskentelyyn	Uusien hoitamisen näkökulmien kehittyminen	Kulttuurinen taito
	”vaikutusta itsetuntemukseen - -, itsenäisyyteen - -,	Itsetuntemuksen kehittyminen	Itsetuntemuksen kehittyminen	Persoonallisuuden piirteet

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	stressinsietokykyyn - -, itseluottamukseen - - ja arvomaailmaan.”	Itsenäisyyden kehittyminen Stressinsietokyvyn kehittyminen Itseluottamuksen kehittyminen Arvomaailman muuttuminen	Itsenäisyyden kasvaminen Stressinsietokyvyn kehittyminen Itseluottamuksen kehittyminen Arvomaailman muuttuminen	Arvomaailma ja asenteet
	”vaikuttanut itseluottamuksen, itsevarmuuden, itsetuntemuksen, itsenäisyyden, kärsivällisyyden, sopeutumiskyvyn ja paineensietokyvyn lisääntymiseen.”	Itseluottamuksen kehittyminen Itsevarmuuden kehittyminen Itsetuntemuksen kehittyminen Itsenäisyyden kehittyminen Kärsivällisyyden kehittyminen Sopeutumiskyvyn	Itseluottamuksen kehittyminen Itsevarmuuden kehittyminen Itsetuntemuksen kehittyminen Itsenäisyyden kehittyminen Kärsivällisyyden kehittyminen Sopeutumis-	Persoonallisuuden piirteet

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

		lisääntyminen	kyvyn lisääntyminen	
		Paineensietokyvyn lisääntyminen	Paineensietokyvyn lisääntyminen	
	”oman arvomaailman ja asenteiden muuttumiseen”	Oman arvomaailman ja asenteiden muuttuminen	Arvomaailman ja asenteiden muuttuminen	Arvomaailma ja asenteet
	”uudet ystävät ja sosiaaliset kontaktit sekä sosiaalisten taitojen kehittyminen.”	Mielenkiinto hakeutua sosiaalisiin kontakteihin	Mielenkiinto hakeutua sosiaalisiin kontakteihin	Kulttuurinen kohtaaminen
		Sosiaalisten taitojen kehittyminen	Sosiaalisten taitojen kehittyminen	Vuorovaikutustaidot
	”vaikutusta kielitaitoon - - ja motivaatioon opiskella vieraita kieliä - -, kommunikaatiotaitoihin - - sekä non-verbaaleihin viestintätaitoihin”	Vaikutusta kielitaidon kehittymiseen	Kielitaidon kehittyminen	Vuorovaikutustaidot
		Vaikutusta motivaatioon opiskella vieraita kieliä	Kiinnostuksen kasvaminen vieraiden kielten opiskeluun	Kiinnostus ja motivaatio
		Vaikutusta kommunikaatiotaitoihin	Kommunikaatiotaitojen kehittyminen	Vuorovaikutustaidot
		Vaikutusta non-verbaaleihin viestintä-	Sanattoman viestinnän	Vuorovaikutustaidot

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

		taitoihin	kehittyminen ja sen tärke- den ymmär- täminen	
	”vaikutusta vuorovaiku- tustaitoihin - -, kiinnostukseen seurata maailman tapahtumia - -, käsityksiin maailman tapahtumista”	Vaikutusta vuorovai- kutustaitoihin Kiinnostuksen kas- vaminen maailman tapahtumien seura- miseen Käsitysten kasvami- nen maailman tapah- tumista	Vuorovaiku- tustaitojen kehittyminen Kiinnostuk- sen kasvami- nen maailman tapahtumista Käsitysten kasvaminen maailman tapahtumista	Vuorovaiku- tustaidot Kiinnostus ja motivaatio Kulttuurinen tieto
	”vaikutusta kielitaidon ja kommunikaatiotaitojen kehittämiseen.”	Kielitaidon kehitty- minen Kommunikaatiotaito- jen kehittyminen	Kielitaidon kehittyminen Kommuni- kaatiotaitojen kehittyminen	Vuorovaiku- tustaidot Vuorovaiku- tustaidot
	”tietämys erilaisista yhteiskunta- järjestelmistä lisääntyi”	Tiedon lisääntyminen erilaisista yhteiskun- tajärjestelmistä	Tieto erilai- sista yhteis- kuntajärjes- telmistä	Kulttuurinen tieto
Sairaanhoita- jien ja ter- veydenhoita- jien koke- muksia kan- sainvälisestä	”helpottanut ulkoma- laistaustaisen potilaan kohtaamista.”	Helpotti ulkomaalais- taustaisen potilaan ja kollegan kohtaamista	Ulkomaalais- taustaisen potilaan koh- taamisen hel- pottuminen	Kulttuurinen kohtaaminen

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

vaihto- opiskelusta. (Savolainen 2009.)				
	”auttanut kohtaamaan ulkomaalaistaustaisia työtovereita.”	Auttoi ulkomaalais- taustaisten työkave- reiden kohtaamisessa	Ulkomaalais- taustaisen kollegan koh- taamisen hel- pottuminen	Kulttuurinen kohtaaminen
	”eri kulttuureista lähtöi- sin olevat kollegat näh- dään voimavarana ja rikkautena.”	Eri kulttuureista läh- töisin olevat kollegat nähdään voimavarana	Eri kulttuu- reista lähtöi- sin olevat kollegat näh- dään voima- varana	Arvomaailma ja asenteet
	”vaihtomaassa perheellä oli tärkeä merkitys poti- laan hoitamisessa.”	Perheellä tärkeä mer- kitys potilaan hoidos- sa	Perheen mer- kityksellisyy- den korostu- minen	Kulttuurinen tieto
	”Yhteisöllisyys nähtiin myös voimavarana, silloin kun perheet koh- tasivat elämänkriisejä tai yhteisön jäsen sai- rastui.”	Yhteisöllisyys nähtiin voimavarana yhteisön jäsenen sairastuessa tai elämänkriisin koh- datessa	Yhteisön merkitykselli- syyden koros- tuminen	Kulttuurinen tieto
	”törmäsivät terveys- ja hyvinvointieroihin yh- teiskunnallisella ja glo- baalilla tasolla.”	Törmäsivät terveys- ja hyvinvointieroihin	Tietoa terve- ys- ja hyvin- vointieroista	Kulttuurinen tieto
	”jälkeenpäin ymmärtä- neet, miten hyvä suo- malainen sairaanhoito- järjestelmä on.”	Suomalaisen sairaan- hoitojärjestelmän pi- täminen hyvänä	Suomalaisen terveyden- huoltojärjes- telmän arvos- taminen li-	Arvomaailma ja asenteet

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

			sääntyi	
	”terveys- ja sairauskäsitteet ovat moniulotteisia ja kulttuurisidonnaisia.”	Terveys- ja sairauskäsitteiden moniulotteisuuden ja kulttuurisidonnaisuuden ymmärtäminen	Terveys- ja sairauskäsitteiden moniulotteisuuden ja kulttuurisidonnaisuuden ymmärtäminen	Kulttuurinen tieto
	”ymmärrys potilaan kulttuuritaustan vaikutuksesta heidän kokemusmaailmaansa on merkittävä tekijä potilaan avoimessa kohtaamisessa.”	Ymmärrys potilaan kulttuuritaustan vaikutuksesta heidän kokemusmaailmaansa tärkeää	Ymmärrys potilaan kulttuuritaustan vaikutuksesta heidän kokemusmaailmaansa	Kulttuurinen tieto
	”Kun tiedostaa ja ymmärtää potilaan erilaisen kulttuuritaustan, on mahdollista suunnitella kokonaisvaltaista hoitoa hänen lähtökohdistaan.”	Kokonaisvaltaisen hoidon suunnittelussa täytyy tiedostaa ja ymmärtää potilaan kulttuuritaustaa	Ymmärrys potilaan kulttuuritaustan tiedostamisen ja ymmärtämisen tärkeydestä kokonaisvaltaista hoitoa suunniteltaessa	Kulttuurinen taito
	”Ulkomaalaisia potilaita hoidettaessa suomalaisia hoitokulttuuria ei tulisi unohtaa kokonaan, sillä suomalaisessa hoitokulttuurissa on omat tavat ja käytännöt.”	Suomalaista hoitokulttuuria ei tulisi unohtaa kokonaan ulkomaalaisia potilaita hoidettaessa	Oman hoitokulttuurin huomioiminen ulkomaisista potilasta hoitaessa	Kulttuurinen taito

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	”kokemukset sairastamisesta ja terveydestä ovat hyvin kulttuurisidonnaisia.”	Kokemukset sairastamisesta ja terveydestä ovat kulttuurisidonnaisia	Ymmärrys sairastamisen ja terveyden kokemuksen kulttuurisidonnaisuudesta	Kulttuurinen tieto
	”Mielenterveysongelmia ei määritelty sairauksiksi, vaan saatettiin uskoa, että ihminen oli pahojen henkien riivaama.”	Mielenterveysongelmat voidaan määritellä eri kulttuureissa eri tavoin	Tietoa mielen terveyden määritelmien erilaisuudesta	Kulttuurinen tieto
	”kehitysmaissa naisten ja miesten välinen tasa-arvo ei ollut itsestäänselvyys.”	Naisten ja miesten välinen tasa-arvo ei ole itsestäänselvyys	Tietoa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta	Kulttuurinen tieto
	”Nepalissa miehen osallistuminen synnytykseen oli kiellettyä, mikä sai - - pohtimaan suomalaisen ja nepalilaisen miehen oikeuksia.”	Pohdintaa suomalaisen ja nepalilaisen miehen oikeuksista	Pohdintaa ihmisoikeuksista	Eettinen ajattelu
	”maailmankatsomuksen avartumiseen”	Maailmankatsomuksen avartuminen	Maailmankuvan avartuminen	Arvomaailma ja asenteet
	”suvaitsevaisuus erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan lisääntyi samoin kuin tietämys erilaisista kulttuureista.”	Suvaitsevuuden kehittyminen Erilaisten kulttuurien tietämyksen lisääntyminen	Suvaitsevuuden kehittyminen Tietoa erilaisista kulttuureista	Arvomaailma ja asenteet Kulttuurinen tieto
	”Mustavalkoajattelun	Mustavalkoajattelun	Mustavalko-	Arvomaailma

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	muuttuminen lievemmäksi vaikutti - - asenteisiin ja arvoihinsa.”	lieventyminen	ajattelun lieventyminen	ja asenteet
	”Sopeutuminen ja eläminen vieraassa kulttuurissa lisäsi heidän itseluottamustaan ja itsenäisyyden tunnettaan.”	Itseluottamuksen kehittyminen Itsenäisyyden kehittyminen	Itseluottamuksen kehittyminen Itsenäisyyden kehittyminen	Persoonallisuuden piirteet
	”vuorovaikutustaitojen ja kielitaidon kehittymistä.”	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen Kielitaidon kehittyminen	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen Kielitaidon kehittyminen	Vuorovaikutustaidot
	”elämänasenteen muovautumista.”	Elämänasenteen muovautuminen	Elämänasenteen muokautuminen	Arvomaailma ja asenteet
	”joutui pohtimaan syvällisesti omaa lähtökohtaansa. - - länsimaalaiset ja erityisesti valkoihoiset ihmiset nähdään aina rikkaina ja hyväosaisina.”	Omien kulttuurillisten lähtökohtien pohdinta	Itsetuntemuksen kehittyminen	Persoonallisuuden piirteet
	”rohkeutta lähteä ulkomaille töihin.”	Töihin ulkomaille lähteminen	Kiinnostus tehdä töitä ulkomailla	Kiinnostus ja motivaatio
	”vaikutusta opiskelun jatkamiseen.”	Halu jatkaa opiskelua	Kiinnostus jatkaa opiskelua	Kiinnostus ja motivaatio
	”Erilaiset puhtauskäsitukset nousivat esiin”	Erilaiset puhtauskäsitukset	Tietoa erilaisista puhtauskäsituksista	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	”Hoitokäytänteiden ja työskentelytapojen erilaisuus aiheutti sekä hämmennystä että ihailua.”	Erilaiset hoitokäytännöt ja työskentelytavat	Tietoa erilaisista hoitomenetelmistä Tietoa erilaisista työskentelytavoista	Kulttuurinen tieto
	”kokivat sairaanhoidon tason melko puutteelliseksi ja alkeelliseksi verrattuna Suomen olosuhteisiin.”	Sairanhoidon tason eroavaisuudet	Hoidon laatueroavaisuuksien huomioiminen	Kulttuurinen tieto
	”kokemukset auttoivat korostamaan eettisten periaatteiden mukaista toimintaa omissa työsuorituksissaan.”	Eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdintaa	Eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta	Eettinen ajattelu
	”havaitti kivun kokemuksen ja siitä selviytymisen kulttuurisidonnaisena ilmiönä.”	Kipu havaittiin kulttuurisidonnaiseksi ilmiöksi	Kivun havaitseminen kulttuurisidonnaiseksi ilmiöksi	Kulttuurinen tieto
	”avarsi tietämystä työyhteisöjen erilaisista toimintakulttuureista.”	Työyhteisöjen erilaiset toimintakulttuurit	Tietoa erilaisista työskentelytavoista	Kulttuurinen tieto
	”Hoitajan asema vaihtomaan hoitokulttuurissa ja yhteiskunnassa näyttäytyi eriarvoisena ja hierarkkisena.”	Hoitajan aseman eroavaisuudet eri kulttuurissa	Tietoa hoitajan asemasta eri kulttuurissa	Kulttuurinen tieto
	”vaihtomaan hoitajan toimintaympäristö oli kirjava ja moninainen sekä eriarvoinen.”	Toimintaympäristöjen eroavaisuudet	Tietoa erilaisista hoitotyön toimintaympäristöistä	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

<p>”Enchancing cultural competence: Trans-Atlantic experiences of European and Canadian nursing students.” (Koskinen ym. 2009.)</p>	<p>students’ learning by witnessing care situations where they had to grapple with personal ethical principles that interfered with their moral values, beliefs, communication abilities and interpretation of professionalism when delivering nursing care.”</p>	<p>Opiskelijat kohtasivat hoitotyössään eettisiä ongelmia, jolloin he joutuvat miettimään omia eettisiä periaatteitaan</p>	<p>Eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta</p>	<p>Eettinen ajattelu</p>
	<p>“The cross-cultural ethical issues related to inappropriateness in nursing care, stressful nurse–patient interaction, inequality in service and concerns arising from sexual health practice.”</p>	<p>Opiskelijat kohtasivat eettisiä ongelmia, jotka liittyivät potilaan palvelujen epätaasa-arvoisuuteen, stressaaviin hoitaja-potilas kohtaamisiin, sopivuusrajoihin hoitotyössä ja seksuaaliterveydenhuollon käytäntöihin.</p>	<p>Pohdintaa palvelujen epätasa-arvoisuudesta</p> <p>Pohdintaa stressaavista hoitaja-potilas kohtaamisista</p> <p>Pohdintaa sopivuusrajoista hoitotyössä</p> <p>Pohdintaa seksuaaliterveydenhuollon käytän-</p>	<p>Eettinen ajattelu</p>

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

			nöistä	
	Issues included a perceived ignorance of nursing principles such as protection of patient privacy, concerns about patient rights for informed decision and a lack of individualized care.	Kysymykset liittyivät yksityisyyden suojaamiseen, potilaiden itsemääräämisoikeuteen, yksilöllisen hoidon puutteeseen.	Pohdintaa yksityisyyden suojaamisesta Pohdintaa potilaiden itsemääräämisoikeuksista Pohdintaa hoidon yksilöllisyydestä	Eettinen ajattelu
	“Home visits provided many opportunities to learn from cultural and social differences”	Erilaisten kulttuuristen ja sosiaalisten erojen oppiminen	Tietoa erilaisista kulttuurisista ja sosiaalisista eroavaisuuksista	Kulttuurinen tieto
	The reflections on health-care inequalities were related to accessibility and availability of services due to the political and cultural discrimination of minority groups, poor income, rural living and ageing. The students found that often the depriving determinants were bound together	Pohdintaa terveydenhuollon epätasa-arvoisuudesta liittyen palvelujen saatavuuteen. Epätasa-arvo johtui poliittisesta ja kulttuurisesta syrjinnästä vähemmistöryhmiä kohtaan, alhaisista tuloista, maaseutuväestöistä ja ikääntymisestä. Opiskelijat totesivat, että nämä tekijät yhdessä aiheuttivat köyhyyttä,	Tietoa terveydenhuollon epätasa-arvoisuudesta, siihen johtavista syistä ja sen seurauksista ihmisen hyvinvointiin	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	and resulted in poor health, poverty, social isolation and criminality.	sairauksia, syrjäytyneisyyttä ja rikollisuutta.		
	“found health-care inequalities in the host country. In the rural communities, there were concerns about lack of available services and transportation to larger health-care facilities, increased demand on the district nurses’ role and the impact of isolation and loneliness on the elderly”	Opiskelijat huomioivat terveydenhuollon epätasa-arvoisuuden. Maaseutuväestön ongelmiin liittyivät palvelujen puute, kulkuyhteyksien vähyys, ikääntyneiden yksinäisyys, puute kotisairaanhoidajista ja eristäytyneisyys	Tietoa terveydenhuollon epätasa-arvoisuudesta	Kulttuurinen tieto
	“improved understanding of population health concerns in the host country and the cultural, social, economic and political relations.”	Opiskelijat oppivat ymmärtämään terveysongelmia, joilla oli kulttuurisia, sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia yhteyksiä.	Tieto terveyden ja sosiopolitiik- tisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden vaikutuksista terveyteen lisääntyi	Kulttuurinen tieto
	“realized the importance of community empowerment in health	Opiskelijat tajusivat terveyden edistämisen tärkeyden	Terveyden edistämisen tärkeyden ymmärtämi-	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	and well-being of people, as well as the need to change the focus of health services beyond curative care to health promotion.”		nen	
	“student groups encountered cultural and language barriers - -. Often such care situations were the most educational.”	Kulttuuristen ja kielellisten haasteiden kohtaaminen olivat opettavaisia kokemuksia	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen Kulttuuristen taitojen kehittyminen	Vuorovaikutustaidot Kulttuurinen taito
	recognized that the power of non-verbal communication in nursing care is transferable and portable for their future nursing experiences and careers	Opiskelijat oppivat ymmärtämään sanattoman viestinnän tärkeyden ja kokivat siitä olevan hyötyä	Sanattoman viestinnän kehittyminen ja sen tärkeyden ymmärtäminen	Vuorovaikutustaidot
Similarities and mutual understanding: exchange experiences in Malawi for host and guest students. (Hagen ym. 2009.)	“students focus first and foremost on relational skills”	Ihmissuhdetaitojen oppimista korostettiin	Ihmissuhdetaitojen kehittyminen	Vuorovaikutustaidot
	“I don’t think I would	Kielimuurin ja sen	Kielimuurin	Vuorovai-

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	realize how difficult it is to communicate or to relate when you can't speak the language- I wouldn't have seen the effect of this if I hadn't been here."	vaikutusten ymmärtäminen	ja sen vaikutusten ymmärtäminen	kutustaidot
	"issues of patient rights and nursing ethics."	Pohdintaa potilaiden oikeuksista ja hoitotyön etiikasta	Eettisten ongelmien ja eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta	Eettinen ajattelu
	"report experiences where they feel insecure because they feel in-between their own professional values and standards and the instructions given by superior staff."	Opiskelijat tunsivat olevan omien ammatillisten arvojen ja vieraan kulttuurin käytäntöjen välissä	Pohdintaa toimiako oman ammatillisen tietämyksen, kulttuuristen tapojen ja arvojen mukaan vai seuratako vieraan kulttuurin käytänteitä	Eettinen ajattelu
	"become aware of the extent of the diversity of ethical challenges through observing each other and through discussion."	Tulivat tietoisiksi erilaisista eettisistä haasteista	Eettisten ongelmien ja eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta	Eettinen ajattelu
	"by practising nursing	Opiskelijat huomasi-	Tietoa hoito-	Kulttuurinen

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	together, have experienced that nurses from different countries and cultures use the same nursing knowledge, procedures and techniques in clinical nursing and education. The resources may differ immensely, but the foundation is common.”	vat, että eri maiden hoitajat käyttävät samaa tietoa, menetelmiä ja tekniikoita	työn tietojen, menetelmien ja tekniikoiden yhtäläisyyksistä eri maiden välillä	tieto
	“nurses and students regarded natural medicine as an essential knowledge in nursing.”	Hoitajat ja opiskelijat pitivät tietoa luonnonlääkkeistä tärkeänä hoitotyössä	Tietoa erilaisista hoitomenetelmistä	Kulttuurinen tieto
	On a personal level all participants expressed respect for one another despite the differences.	Toisen ihmisen kunnioitus erilaisuudesta huolimatta	Toisen ihmisen kunnioitus erilaisuudesta huolimatta	Arvomaailma ja asenteet
	“students were facing differences they regarded as difficult, they chose not to talk about it openly. This was true of sensitive personal cultural topics such as some beliefs, sexuality and some economic matters. The reason for this way	Opiskelijat kokivat keskustelun tietyistä kulttuurisidonnaisista aihealueista vaikeaksi. Opiskelijat selittivät käyttäytymistään sillä, etteivät halunneet loukata kenenkään tunteita tai tunsivat tarpeettomuutta paljastaa mielteitään	Hienotunteisuus kulttuuriin liittyvistä aroista asioista puhuttaessa	Vuorovai- kutustaidot

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	of acting was explained by the need to avoid hurting someone's feelings or the need to disclose this matter for others."	muille		
	"the students express knowledge about cultural practices, beliefs and values when they tell about their experiences."	Opiskelijat saivat tietoa kulttuurisista tavoista, uskomuksista ja arvoista	Tietoa kulttuurisista tavoista Tietoa erilaisista uskomuksista Tietoa erilaisista arvokäsityksistä	Kulttuurinen tieto
	"They refer to professional discussions regarding patient problems that arise from different religious beliefs, gender, economic matters and the diversity that they observe"	Opiskelijat harjoittelivat keskustelua potilaiden kanssa kulttuurisiin kytköksiin olevista aiheista	Keskustelutaitojen harjoittaminen kulttuureihin kytköksiin olevista aiheista	Vuorovaikutustaidot
	"they found different strategies to communicate within the student group and with patients."	Opiskelijat löysivät erilaisia kommunikaatiokeinoja	Erilaisten kommunikatiivkeinojen löytäminen	Vuorovaikutustaidot
	"students developed non-verbal techniques in situations where lan-	Opiskelijat oppivat sanattoman viestinnän taitoja	Sanattoman viestinnän kehittyminen	Vuorovaikutustaidot

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	guage was a barrier”			
	“They saw power structures that were different in the two countries”	Opiskelijat huomasivat erilaisia valtarakenteita	Tietoa erilaisista valtarakenteista	Kulttuurinen tieto
	“After some time, all students concluded ‘we are just the same’. This statement indicates that they had prejudices and biases prior to the experience.”	Opiskelijoiden ennakkoluulot hälvenivät	Ennakkoluulosten hälveneminen	Arvomaailma ja asenteet
	“They really wanted to overcome the insecurity they all felt prior to the exchange.”	Opiskelijoilla oli tahtoa voittaa epävarmuus	Tahto voittaa epävarmuus	Kiinnostus ja motivaatio
Hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia vaihto-opiskelun aikana. (Kivinen 2005.)	“vertailivat eri kulttuurien välisiä käyttäytymissääntöjä ja sopivuuksia.”	Opiskelijat vertailivat kulttuurienvälisiä käyttäytymissääntöjä ja sopivuuksia	Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	Kulttuurinen tieto
	”Ammatillinen käyttäytyminen näyttäytyi aivan uudessa valossa; mikä oli sopimatonta jossain toisessa paikassa olikin sopivaa taas toisessa.”	Opiskelijat huomasivat eri kulttuureissa olevan erilaisia käyttäytymistapoja	Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	Kulttuurinen tieto
	”pohtivat läheisyyden ja	Opiskelijat pohtivat	Tietoa erilai-	Kulttuurinen

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	luottamuksen suhdetta potilaiden ja hoitajien välillä. Oma pidättyväisempi työskentelytapamietitytti”	läheisyys ja luottamusyksymyksiä sekä omaa työskentelytapaa	sista työskentelytavoista Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	tieto
	”Keskustelukulttuuri tuntui ulottuvan kaikkiin hoitotyössä mukana oleviin ihmisiin.”	Opiskelijat huomasivat erilaisen keskustelukulttuurin	Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	Kulttuurinen tieto
	”Valta hoitosuhteessa puhututti”	Valtasuhteet herättivät keskustelua	Tietoa erilaisista valtasuhteista	Kulttuurinen tieto
	”potilaiden koettiin käyttävän valtaa suhteessa hoitajiin.”	Opiskelijat kokivat potilaiden käyttävän valtaa suhteessa hoitajiin	Tietoa erilaisista valtasuhteista	Kulttuurinen tieto
	”Hoitokäytänteiden erilaisuus saattoi opiskelijat usein tilanteisiin, joissa he joutuivat ratkaisemaan, toimivatko he oman ammatillisen tietämyksensä ja oman kulttuurisen tapansa - - mukaan, vai seuraavatko he vallitsevia käytänteitä.”	Opiskelijat joutuivat ratkaisemaan toimiaiko oman ammatillisen tietämyksen ja kulttuurisen tavan mukaan vai seuratako vieraan kulttuurin käytänteitä.	Pohdintaa toimiako oman ammatillisen tietämyksen, kulttuuristen tapojen ja arvojen mukaan vai seuratako vieraan kulttuurin käytänteitä	Eettinen ajattelu
	”Ilmapiiriä pidettiin yleisesti rennompana ja iloisempana, eikä opiskelijoidenkaan täytynyt	Opiskelijat huomasivat eroja harjoittelupaikkojen ilmapiirissä	Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	niin paljon jännittää omaa oloaan osastolla kuin Suomessa.”			
	”Työtoverien tervehtiminen ja huomioiminen sai opiskelijat pohtimaan tapakulttuurin merkitystä työhyvinvoinnin kannalta.”	Opiskelijat pohtivat tapakulttuurin merkitystä työhyvinvointiin	Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	Kulttuurinen tieto
	”Ihmisten käyttäytymisen nähtiin vahvasti kulttuuriin sidoksissa olevana tekijänä.”	Käyttäytyminen nähtiin kulttuurisidonnaisena ilmiönä	Tietoa erilaisista käyttäytymistavoista	Kulttuurinen tieto
	”Potilaiden läheisten ja kodin merkitys hoitotyön arjessa näkyi monella tavalla”	Opiskelijat huomasivat perheen ja kodin merkityksen korostumisen hoitotyössä	Perheen merkityksellisyyden korostuminen	Kulttuurinen tieto
	”Siirtokäytännöt ja apulaitteiden käyttö erosivat monessa suhteessa suomalaisista käytännöistä.”	Opiskelijat huomasivat eroavaisuuksia siirtokäytännöissä	Tietoa erilaisista hoitomenetelmistä	Kulttuurinen tieto
	”Peseytymiskulttuuri poikkesi opiskelijoiden aiemmista kokemuksista ja kotimaassa opituista perushoidon käytännöistä.”	Opiskelijat huomasivat eroavaisuuksia peseytymiskulttuurissa	Tietoa erilaisista puhtauskäsitteistä	Kulttuurinen tieto
	”Käsihygienian taso sairaaloissa koettiin yleisesti alhaisemmaksi”	Käsihygienian taso koettiin alhaisemmaksi	Tietoa erilaisista puhtauskäsitteistä	Kulttuurinen tieto
	”pohtimaan koulutusten erilaisuutta ja oikeiden työtapojen suhteelli-	Opiskelijat pohtivat koulutuksen eroavaisuuksia ja oikeiden	Tietoa koulutuksen eroavaisuudesta	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	suutta.”	toimintatapojen suhteellisuutta	Eettisten ongelmien ja eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta	Eettinen ajattelu
	”tutustuivat erityyppiin hoito- ja palvelujärjestelmiin, jotka poikkesivat suomalaisista käytänteistä. Opiskelijat arvioivat järjestelmien toimivuutta ja vertailivat niitä aikaisempiin kokemuksiinsa.”	Opiskelijat tutustuivat erilaisiin hoito- ja palvelujärjestelmiin	Tietoa erilaisista terveydenhuoltojärjestelmistä ja niiden vaikutuksesta terveyteen	Kulttuurinen tieto
	”hoitojen erilaisuus sai opiskelijat pohtimaan hoitokäytäntöjen moninaisuutta ja oikeaoppisuutta.”	Hoitojen erilaisuus sai pohtimaan käytäntöjen moninaisuutta ja oikeaoppisuutta	Eettisten ongelmien ja eettisten periaatteiden mukaisen toiminnan pohdinta	Eettinen ajattelu
	”Eristyskäytännöt poikkesivat.”	Opiskelijat huomasivat eroja eristyskäytännöissä	Tietoa erilaisista puhtauskäsitteistä	Kulttuurinen tieto
	”Suihkujen vähäisyys koettiin hankaloittavan potilaiden hoitamista - - . Näissä olosuhteissa he joutuivat soveltamaan tietojaan uudentlaisissa olosuhteissa.”	Opiskelijat huomasivat toimintaympäristöjen eroavaisuuksia	Tietoa erilaisista hoitotyön toimintaympäristöistä	Kulttuurinen tieto

Aineiston induktiivinen sisällönanalyysi

	”Hoitajien ja hoitotyön opiskelijoiden lupa työn tekemiseen puhutti”	Opiskelijat huomasivat eroavaisuuksia hoitotyön koulutukseen liittyen	Tietoa koulutuksen eroavaisuuksista	Kulttuurinen tieto
	”Sairaalassa vallitsevat hierarkkiset rakenteet tulivat esille”	Erilaiset hierarkkiset rakenteet tulivat sairaalassa esille	Tietoa erilaisista valtasuhteista	Kulttuurinen tieto
	”henkilöstörakenne herätti opiskelijoissa ajatuksia hoitotyön laadusta ja ammatillisen koulutuksen merkityksestä.”	Opiskelijat huomasivat eroja henkilöstörakenteessa ja pohtivat hoidon laatua	Tietoa erilaisista henkilöstörakenteista Pohdintaa hoidon laadusta	Kulttuurinen tieto Eettinen ajattelu
	”Potilastietojen kirjaamista nähtiin tehtävän enemmän”	Potilastietojen kirjaaminen oli erilaista	Tietoa erilaisista hoitomenetelmistä	Kulttuurinen tieto
	”Työn organisointi osastoilla oli opiskelijoita kiinnostava aihealue.”	Opiskelijat huomasivat eroavaisuuksia työn organisoinnissa	Tietoa erilaisista työskentelytavoista	Kulttuurinen tieto